KÖZGAZ… 1979 OKT 18 KÖZPONTI KÖNYVTÁRA

A tartalomból

DIÁKSZEMMEL A MEZŐGAZDASÁGI MUNKÁRÓL: „Sajnos kiszámítva a napi keresetet, azt tapasztaltuk, hogy az egyáltalán nem tükrözi a befektetett energiát. Időközben megtudtuk, hogy a velünk azonos táblában dolgozó helyi lakosok, szerződéses munkások, katonák ugyanazt a paprikát mázsánként 100 forintért (!) szedik.” Cikk a 4. oldalon.

ÉVFORDULÓ: „Ebből többek között kiderült, hogy Rajk, Szőnyi, Szalai és Pálffy jugoszláv támogatással összeesküvést szőttek Rákosi Mátyás, Gerő Ernő és Farkas Mihály honvédelmi miniszter ellen. Vagy ha jobban tetszik, Rákosi, Farkas és Gerő ellen, mivel a honvédelmi miniszter méltánytalannak tartotta, hogy csak harmadik a kiszemelt áldozatok listáján.” Cikk a 2. oldalon.

„HA A KÖVETKEZŐ ALKALOMMAL SZÍNHÁZBA AKAR MENNI, ...: Jó néhány színházban a szereplők hiányos öltözetben vagy egy szál semmiben jelennek meg a színpadon, hogy jobban érzékeltethessék és láttathassák azt, amiről ugyanakkor szó van. Az utóbbi időben egyre nagyobb teret szereztek a színházakban is a nemi aberráció női és férfi képviselői, akik több darabjuk játszásával, a teljesen szabad szerelem szószólóivá váltak.”

ESZTER: „Hogy van-e valami különbség az én korosztályomban egy párttag és egy pártonkívüli között? Nem tudom. Nem hiszem, hogy bármi is megkülönböztetne a kortársaimtól. A csoportban sem érzem, hogy másként néznek rám, hogy komolyabbnak tartanak, vagy ilyesmi.” Cikk a 3. oldalon.

AIESEC GYAKORLATON: „Mindig én érkeztem elsőnek, fél nyolckor. Az IHK rugalmas munkaidőt alkalmazott, vagyis fél nyolctól kilenc óráig mindenki tetszés szerint érkezhetett és ennek megfelelően fejezte be a munkát, miután nyolc órát dolgozott. Kilenckor viszont mindenkinek a helyén kellett lennie, mert ekkor kezdődtek az értekezletek, a félfogadás.” Cikk a 3. oldalon.

NEM A NAGYMENŐKBŐL AKARUNK VEZETŐSÉGET VÁLASZTANI: „Több éves tapasztalat azt mutatja, hogy az úgynevezett „nagymenők” egyedül jó szervezők, de csoportosan kevésbé jól dolgoznak. Ezért most olyan vezetőséget kell jelölnünk — s nektek megválasztanotok —, amely nem egyenként, hanem egységében képes a könnyebb-nehezebb feladatok megoldására. Ehhez potenciális képességekkel rendelkező embereket kell találnunk.” Cikk az 5. oldalon.

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDÁSZ

MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXI. ÉVFOLYAM, 17. SZÁM — ÁRA 1,20 FT — 1979. OKTÓBER 18.

AKKOR SZÜRET!

Szeptember 30-án, reggel fél kilenckor az egész egyetem megindult szüretelni a Józsefvárosi pályaudvarról Bács-Kiskun országba. Bács-Kiskun ugyanis külön világ, ország az országban. Hatalmas homokterületekkel, kiterjedt gyümölcs- és szőlőültetvényekkel, mint hatalmas fedetlen gyárakkal, amelyek nem kibányásszák, hanem megtermékenyítik a földet. Szép és idegen ez a táj, a dombvidéki netán hegyi magyarnak. Mégis, innen származik Petőfi Sándor, ami annyi mindent megmagyaráz. Csalókák itt a távolságok, közelinek tűnik a távoli és a szél akadálytalanul végignyargaltatja az októberi hideget. (Milyen jó, hogy télen nem kell szüretelni!) Provinciónális a Budapest—Kiskőrös—Kiskunhalas vasútvonal. Egy sínpár, kevés személyszerelvény, régi vagonok és más-[illegible] csattognak a kerekek.

Bács-Kiskun falvai alkotják a „Közgáz-szüretek” területét, hol jobb, hol rosszabb körülményeket nyújtva.

Izsáki kételyek

A két izsáki tábor másod- és harmadéves lakói, ipar, agrár illetve közlekedés szakos hallgatók most a negatívumokból kaptak többet. A vasárnap déltől péntek délig tartó szüretből megszívlelendő tanulságokat lehet és kell levonniuk a szerződéskötőknek valamint a hallgatók egy részének is. Íme a tények.

A két tábor elszállásolása jó volt. Az első a Kocka-, a második a Platter-telepen nyert elhelyezést, néhány tanyával a közelben, de a falutól távol. (Ágasegyháza volt közelebb, három-négy kilométerre.) Az udvaron szántás minőségű focipálya volt, ezért és a hideg miatt inkább a nagyteremben lévő televízió mellett ültünk. A tábori körülményekkel tehát elégedettek lehettünk, mindössze néhány társunkkal nem, akik éjnek idején ordítoztak, vagy éppen discót rendeztek egy hálószobában, és emiatt sokan — többen mint a dühöngő résztvevői — csak egy váratlan elektromos rövidzárlat után tudtak elaludni.

A nagyobb kellemetlenségek a munka közben merültek fel. Az Izsáki Állami Gazdaság foglalkoztatott bennünket, borszőlő szüretelésére. Vasárnap kettőtől ötig, hétfőtől reggel fél nyolctól délután négyig dolgoztunk. Csütörtökig még volt mit szüretelni, — bár a gazdaság egyik legrosszabb tábláját kaptuk —, csak gyengén fizettek érte. Csütörtökön és pénteken szüretelő gép után szedtük az elárvult szemeket. A szüretelő társaság érdekeltsége minimális volt, hiszen egy mázsa szőlőért 26 forint munkabért ígértek — ezt a végén felemelték 36 forintra. Az ösztönzés a mennyiségre irányult, nem csoda, ha az értékes, de könnyű súlyú aszús fürtök a tőkén, vagy az alatt maradtak. Sokan úgy tudták, hogy azokat a fürtöket nem is kell leszedni ...

Megértem a felügyelő mérgelődését a sok munkával termelt termés elvesztéséért, de nem hiszem, hogy mi csak kárt okoztunk volna ténykedésünkkel. Sajnos alapvető hibája a diákszüreteknek a komoly — de nem csak anyagi — érdekeltség hiánya. Ugyanakkor valószínűnek tartom, hogy még így is megéri a gazdaságoknak a munkaerőnk alkalmazása. Mégis nemcsak számunkra lenne jobb, ha testhezállóbb munkát kapnánk.

A brigádok közötti versenyben az agráros csoportok végeztek az élen. Az étkezés árának levonása után a száz forintos prémiummal együtt 330 forintot kerestek. A harmadikos agrár csoport ugyanennyi munkával kétszer több fizetést ért el a kalocsai konzervgyárban a múlt évben. Nem számolva az akkori ajándékcsomagot, a fűtött szállást, a Szelidi-tónál, a csónakok használatát, a sokkal bőségesebb étkezést.

Későbbi beszélgetések során szakemberek azt állapították meg, hogy a szüretek fizetési tételei nagyrészt az olcsó diákmunkára épülnek. Bizony, egyhetes keresetünkért sokat nem vásárolhatunk. A táborvezetőség mindent megtett a feltételek javítása érdekében, s bár nem volt könnyű helyzetben, mágis elérte a pénteki táborbontást. A jövőben nagyobb figyelmet kellene fordítaniuk a szerződéskötőknek, a hallgatók érdekeinek képviseletére. Ezzel párhuzamosan több hallgató is megérthetné, hogy a szüreti munka nem vakáció ...

Szüretelők és közgazdászok találkozója

A tábor nagy létszáma nem kedvezett a másodikos és a harmadikos csoportok barátkozásának, egyébként is a késői munkavégzés után a zuhanyozói tumultus, majd a tv illetve a kocsma — borral borogatás — következett. Többen meglepően korán lefeküdtek, munkaerejük újratermelése érdekében. Egyes csoportok viszont jól összerázódtak, sőt programot csináltak. A harmadikos agrár szakosok meghívták az ÁG és a TSZ közgazdászait esti beszélgetésre. Sajnos csak az Izsáki „Sárfehér” Mgtsz közgazdásza jött el, a várható parázs vita a két gazdaság képviselője között így elmaradt, de hangulatos beszélgetés alakult ki és ez sem kevés, hiszen fontos gyakorlati ismereteket hallottunk. Világosabbá váltak a termelőszövetkezetek és az állami gazdaságok közötti különbségek, amelyek az eltérő tulajdonviszonyokból adódnak, s melyek az érdekeltségi viszonyokban is megnyilvánulnak. Az ÁG nyugodtabban gazdálkodhat, a fixkereset biztonságérzetet nyújt a dolgozóknak és a vezetőknek, míg a tsz-ben nagyobb a kockázat, közvetlenebb az érdekeltség. Nagyon fontos a gazdaság jó piaci tevékenysége, ami jelentősen növelheti a termelés eredményét. Megbeszéltük az értelmiség helyzetét a megyében, ahol úgy vélik, — és ebben a szellemben is cselekednek — hogy a szakemberekbe fektetett pénz busásan megtérül. Kár, hogy ezen a találkozón csak egy másodikos agráros vett részt.

Az utolsó estén hozzánk is elért az ALAMIZSNA — jelezve, hogy egy év ismét eltelt.

Balázs Gusztáv

Ne a nyakamba öntsd!

A szakszervezet pénzügyi helyzetéről, bérezésről, választásokról

Beszélgetés az szb-elnökkel

Az új tanév kezdetén a különböző szervezetek is visszatekintenek az elmúlt évre és elkészítik terveiket, kijelölik feladataikat a következő időszakra. Így van ezzel az egyetemi szakszervezet is. Kreskay Ferenccel, a szakszervezeti bizottság elnökével az aktuális feladatokról és a felmerülő problémákról beszélgettünk.

— A napokban készült el egy jelentés a szakszervezet pénzügyi helyzetéről, ami nem sok jóval biztat.

— A szakszervezet pénzügyi helyzetét alapvetően befolyásolja az a tény, hogy a bevételek csökkenésével és a költségek jelentős mértékű emelkedésével kell számolnunk. A már bekövetkezett árváltozások — változatlan ellátási színvonal tartása mellett —, mintegy 220—230 ezer forint többletkiadást okoznak. Ez az összeg meghaladja az egész évi tagdíjból származó bevételeinket. Minden valószínűség szerint a jövő évben bekövetkező árszínvonal-emelkedés tovább növeli kiadásainkat. Bevételeink csökkenése már ebben az évben is, de jövőre még fokozottabban jelentkezik, mivel a KK szociális és kulturális alap összege drasztikusan csökken. A tagdíjakból származó bevételek emelkedése csak minimális lesz. Az említett hatások következtében félmillió forint körüli hiánnyal kell számolnunk. Ez az összeg már olyan volumenű, hogy annak fedezetét meglevő tartalékunkból hosszabb időszakban nem tudjuk biztosítani. Ezért a következő lehetőségeket kell mérlegelni: jelentősen csökkentjük a költségeket, vagy növeljük az önköltséges üdültetésből származó bevételeket, esetleg a kettő kombinációját valósítjuk meg. Az első eset, a költségcsökkentés elsősorban az üdültetési kiadások mérséklésével érhető el (egyébként is a bérleti díjak jelentős emelkedésére kell számítani). Ez természetesen az üdültetési lehetőség csökkenését eredményezi. Az önköltséges üdültetés ma már messze nem önköltséges. 1979-ben 270 ezer forint bérleti díjat fizettünk ki, s ha ehhez hozzászámítjuk a járulékos költségeket (gyermekek élelmezési költsége, felügyelők jutalma stb.), akkor a ráfordítás meghaladja a 300 ezer forintot, s ezzel szemben azonban csak 120 ezer forintos bevétel áll, vagyis 1 forint bevételre 1,50 forint támogatást kell adnunk. Figyelembe véve a bérleti díjak emelkedését (25 százalék), valamint az étkezési költségek emelkedését (40 százalék) az 1 forint bevételre 2,50 forintos támogatás lenne szükséges. (Megjegyezzük, hogy régi árakon számolva a gyermeküdültetéshez való hozzájárulás 1 forint bevételre 3 forintot tesz ki.) A többi kiadási tételnél (rendezvények, segélyek, sport stb.) a csökkentésre a lehetőség viszonylag kisebb, azonban az 1979. évi ráfordítások nem növelhetők. Látható tehát, hogy a szakszervezet hozzájárulása az önköltséges üdültetéshez igen magas, meggondolandó a dolgozói hozzájárulás növelése (50 százalék). Ezzel egyidejűleg a kiskeresetű, nagycsaládosoknak visszatérítést adnánk.

A harmadik variáció, vagyis az előző kettő kombinációja gyakorlatilag azt jelentené, hogy mérsékeltebb dolgozói hozzájárulás mellett az üdülési kapacitás erőteljesebb csökkentésére kerülne sor. A gyermeküdültetés a költségnövekedés miatt a továbbiakban is gondot okoz.

— Szeptember elején került sor a rektori tanács, az MSZMP egyetemi végrehajtó bizottsága, a Pedagógus Szakszervezet Bizottsága és a KISZ egyetemi bizottsága együttes ülésére. Ön ott a szakszervezeti munka ez évi feladatai között kiemelten szólt többek között a bérkérdésekkel való foglalkozásról. Hogyan alakult az egyetemen dolgozók bér- és jövedelemhelyzete?

— Az elmúlt öt év alatt, illetve annak elején az egyetemi társadalmi szervek kidolgozták a munkahelyi demokrácia körülményeit maximálisan figyelembe vevő bérezési és jutalmazási koncepciókat, valamint azok végrehajtásának szabályozását. A különböző irányelveknek megfelelően a bérfejlesztési eljárást oly módon szabályoztuk — és ezt következetesen sikerült is megvalósítani minden évben —, hogy a jogszabályokban meghatározott kötelező bérfejlesztésen felül (körülbelül 1 százalék) évente mintegy 1,5—2 százalékos automatikus bérfejlesztést valósítottunk meg általában és mintegy 2—2,5 százalékos munkától függő differenciált béremelésekre került sor. Általános alapelv volt, a dolgozók béralakulásának tervezésekor, hogy a differenciált bérfejlesztési javaslatok alapvetően decentralizáltan az illető dolgozó munkáját legjobban megítélni tudó szinteken kerüljenek megállapításra. Ennek megfelelően a lehetséges bér-

(Folytatás a 2. oldalon)

A legmagasabb művészeti díjjal tüntették ki a tánckart

Első ízben rendezték meg az egyetemek és főiskolák nemzetközi folklórfesztiválját Lengyelországban, a sziléziai Sosnowiec városában. Az 1979. szeptember 11—13. között lezajlott fesztiválon egyetemünk tánckara is nagyon szép eredménnyel szerepelt. A tizenkét együttesből álló nemzetközi mezőnyben a legmagasabb művészi teljesítményért járó díjat nyerték el, Nyikos István, a csoport vezetője pedig koreográfusi díjat kapott. Bár a fesztivál csak háromnapos volt, a csoportok számára más fellépéseket és programokat is szerveztek a lengyel vendéglátók a környék városaiban. A tánckart dr. Kollarik Amália is elkísérte, aki évtizedek óta a csoport lelkes patronálója.

A sikeres szereplés után Nyikos Istvánnal és az együttes néhány tagjával: Nagy Ildikóval, Stepán Gertrúddal, Lencsés Gizivel és Nyikos Katival beszélgettem.

— Hogyan kapta a tánckar a meghívást?

— A Népművelési Intézethez érkezett a meghívás, mi tőlük kaptunk megbízást. Rajtunk kívül lengyel, csehszlovák, ukrán, jugoszláv, bolgár, török, olasz és francia együttesek szerepeltek még a fesztiválon.

— Milyen programmal léptetek fel a fesztiválon?

— Műsorunk négy táncból állt: szatmári csárdás, a tardonai karikázó leánytánc, a sűrű tempó, amelyet a fiúk táncoltak, és mezőségi táncokból készült összeállítás. Az első táncnak a csoport művészi vezetője Falvai Károly, az utóbbi háromnak Nyikos István volt a koreográfusa. A nyolctagú nemzetközi zsüri tagjai között ott volt Vásárhelyi László is. Különösen örültünk az ő dicséretének. Véleménye szerint sokat fejlődött a csoport a tavaly decemberi minősítő óta.

(Folytatás a 2. oldalon)

KÖZGAZDÁSZ-kirándulás

Szerkesztőségünk — a néhány éves hagyománynak megfelelően — négynapos kiránduláson vett részt. Október elején hangulatos napokat töltöttünk Kolozsváron és Marosvásárhelyen, amelyről a következő számunkban részletesen beszámolunk majd. Ezúton is szeretnénk megköszönni az egyetem párt- és állami vezetésének utunkhoz nyújtott támogatását.

A PER

1949. május 30-án Rajk még hivatalában, vagyis a Külügyminisztériumban volt. A francia nagykövetet fogadta, Károlyi Mihályt azonban — aki, mint Franciaországban dolgozó magyar követ, ekkor épp jelentést készült tenni — már nem fogadhatta. Azt ajánlotta, hogy másnap keresse fel őt, de Károlyi hiába próbált kapcsolatba lépni vele: Rajk már nem volt hivatalában.

Június 1. ideges várakozásban telt el. Károlyi, nem bírván a feszültséget, ismét felemelte a telefonkagylót, és a külügyminiszter helyettesével beszélt, aki közölte vele, hogy a külügyminiszter — Rajk — most nem ér rá fogadni. Károlyi ekkor kezdte sejteni, mi történt. Másnap felkereste Rákosit és Gerőt, de a külügyminiszterrel történtekről nem voltak hajlandók nyilatkozni. Károlyi azonban még aznap este minden kétséget kizáróan megtudta, hogy Rajkot letartóztatták. Az üggyel egyelőre nem tudott foglalkozni, mert Párizsba kellett utaznia. A júniust bizonytalan várakozásban és feszültségben töltötte. Augusztusban, megelégelve a tétlenséget, hazautazott, hogy tekintélyét és befolyását latba vetve megmentse Rajkot és társait. Közben Budapesten további letartóztatások történtek. Károlyi első útja itthon Rákosiékhoz vezetett. Náluk azonban hiába érvelt, hiába magyarázta a vádpontok tarthatatlanságát, Rákosiról és Gerőről mindenképpen lepergett. Válaszul a vádlottak vallomását tolták eléje. Ebből többek között kiderült, hogy Rajk, Szőnyi, Szalai és Pálffy jugoszláv támogatással összeesküvést szőttek Rákosi Mátyás, Gerő Ernő és Farkas Mihály honvédelmi miniszter ellen. Vagy ha jobban tetszik, Rákosi, Farkas és Gerő ellen, mivel a honvédelmi minisztert méltánytalannak tartotta, hogy csak harmadik a kiszemelt áldozatok listáján. A terror és törvénytelenség gépezete beindult, és Károlyi túl kicsi volt ahhoz, hogy megállítsa. A kivégzések már elkerülhetetlenek voltak.

Mint látjuk, az események hiányosak, és még ma sem derült fény mindenre. Nem véletlen, hogy Károlyi szemszögéből, az ő életrajzát felhasználva rekonstruáltam a történteket. Más forrás ugyanis nem áll rendelkezésemre.

Az ítéletet október 15-én hajtották végre. Mit szólt a közvélemény? A nyugati kommunista pártok hallgattak. Hallgattak Magyarországon is azok, akik nem estek Rákosi csapdájába. Mások hittek, illetve próbáltak hinni. Különben is, mit tehettek volna? A félelem légköre az egész országot némaságba burkolta. A letartóztatások, internálások ezrei, melyek Rákosi egyeduralmát voltak hivatva biztosítani, már folyamatban voltak. Törvényes alap persze nem volt, hisz Rákosi ezt a helyzetet a munkáshatalom természetes állapotának tartotta. „Hadd érezzék, a szentségét, hogy proletárdiktatúra van!" mondta egyszer. A vezető klikk tagjai is féltek egymástól. A vezetés belső intrikák és bizalmatlanság ködébe veszett. Rákosit környezete ugyan tisztelte, de nem szerette senki, igyekeztek elkerülni őt. Farkas Mihályt, aki Rákosi utódja szeretett volna lenni, kegyetlen, törtető embernek tartották. Gerő Ernő nagyképűségét is nehezen tudták elviselni munkatársai. A sajtókampány azonban, mely a nyugati országokban a per ellen, nálunk pedig a per mellett folyt, lassanként alábbhagyott. A Rajk-perről csak 1953-ban, a júniusi pártplénumon esett szó, ahol Rákosi „önkritikát" gyakorolt. A perrel kapcsolatban csak azt volt hajlandó elismerni, hogy a nyomozás során önkényes beavatkozások történtek. Azt, hogy az egész per mondvacsinált vádakra épült, nem vallotta be. Így a végső rehabilitálás 1955-ig váratott magára.

Stark Tamás

Beszélgetés az szb-titkárral

(Folytatás az 1. oldalról)

fejlesztés körülbelül 85 százaléka egyetemünkön alapegységi szinten valósult meg és csak mintegy 15 százaléka felett döntöttek központi fórumok.

Az egyetemi bérpolitika másik jellemző vonása volt az elmúlt években, hogy az állami és társadalmi szervek közösen kutatták a meglevő tartalékok lehetséges felhasználásának módjait, és ennek köszönhető, hogy a központilag biztosított bérfejlesztési lehetőségeken túlmenően differenciált bérfejlesztésre tartalékokat sikerült mobilizálni, amelyek nagyságrendje évenként mintegy 0,3—0,5 százalék volt. Az általános szabályozások mellett azonban bérpolitikai intézkedésekre került sor egyedi esetekben is. Így például 1966-ban az akkorra kialakult béranyagtalanságok megszüntetése érdekében az állami és társadalmi szervezetekkel egyetértésben került sor az egyetem fizikai állományú dolgozóinak jelentős béremelésére, amelynek során bérminimumokat állapítottunk meg, és egyszeri általános bérrendezést valósítottunk meg kizárólag a belső erőforrásokra támaszkodva.

Az egyetemi dolgozók jövedelmi viszonyait igen nagy mértékben befolyásolja a különböző kutatási szerződések alapját képező ösztönzési alapok nagysága, amelyek az elmúlt évek tapasztalata szerint kedvezőtlenül hatnak a bérpolitika alapján egyébként pozitív tendenciát mutató helyzetre. A különböző központi intézkedések hatására egyre kedvezőtlenebbé váló lehetőségek a külön kutatások érdekeltségi alapjainak képzésére azt eredményezték, hogy az egyetem külső kutatásainak volumene jelentős mértékben csökkent: 1977-ben a KK közvetlen jutalmazási alap felhasználása 4.448,9 ezer forint volt, 1978-ban 1.926,6, 1979-ben pedig 1.747,0 ezer forint, az egyetem kulturális-szociális alap képzése 1977-ben 1.309,5 ezer forint, 1978-ban már csak 410,8 ezer forint, 1979 első félévében pedig 349,6 ezer forint.

Sajnos az eddigiek során az egyetem rendelkezésre álló pénzügyi eszközei nem tették lehetővé olyan fontos szociálpolitikai támogatások finanszírozását, mint a gyermekintézmények biztosítása vagy fenntartása, a jövőben azonban erre még halványabb remény sem lesz. Különösen gondot okoz ez olyan körülmények között, amikor az egyetem alkalmazottai közül a fiatalok részaránya növekszik és a lakásbiztosítási gondok mellett a gyermekintézmények iránti igény tovább növekszik, megoldására azonban semmi reményünk nincs.

— *Jövő év májusában szakszervezeti választásokra kerül sor. Úgy tudjuk, hogy bizonyos szervezeti változások is várhatók majd.*

— Valóban lesznek változások, amelyek a demokrácia jobb érvényesítését hivatottak szolgálni. Ezek lényege, hogy a meglevő szakszervezeti jogosultságokat a taggyűlés és a bizalmi testület fogja gyakorolni. Itt az egyetemen mindez azt jelenti, hogy megszűnnek a kari szakszervezeti vezetőségek, s ezek funkcióit a kari bizalmi testületek látják majd el. A szakszervezeti tanács helyét pedig az egyetemi bizalmi testület veszi át, amelynek kétharmada megválasztott bizalmikból, egyharmada egyéb megválasztott személyekből tevődik össze. E változások révén megnő a szakszervezeti bizalmi funkció és személy értéke. A pártcsoportok és pártalapszervezetek közreműködése is szükséges a változások végrehajtásában. Az egyetemi bizalmi testületeket május végéig kell választani, jóllehet a bizalmik megválasztásának pontos módját, körülményeit még nem tudjuk — fejezte be a kérdésekre adott válaszait Kreskay Ferenc.

B. L.

SAJTÓSZEMLE

Személyi hírek, közéleti tevékenység

„A mi nehéz és bonyolult világunkban nagyon hiányoznak azok a típusok, akiknek értékeit, példamutatását őrizni is, felkutatni is kötelességünk." E szavakkal emlékezik Marosán György a tíz éve elhunyt *VAJDA IMRÉRE* a Kritika szeptemberi számában. Vajda Imrét az utókor olyan személyiségként tartja számon, mint aki tudását, alkotó munkáját mindenkor hazája fejlődésének szolgálatába állította. Életútja szorosan összefonódott hazánk XX. századi történelmi eseményeivel. A kiváló marxista közgazdász már a felszabadulás előtt a magyar baloldali és marxista forradalmi réteg elkötelezett harcosává vált. A felszabadulás után mindvégig aktív részese volt a magyar szellemi és politikai életnek. Egy időben az Országos Tervhivatal elnökeként dolgozott, s 1965-ig, nyugdíjaztatásáig tíz éven keresztül mint egyetemünk tanszékvezető egyetemi tanára járult hozzá a marxista közgazdaságképzés fejlődéséhez. A neves közéleti személyiség életművét, pályafutását a cikk szerzője kortársként idézi fel abból az alkalomból, hogy az Akadémia Kiadó megjelenteti Vajda Imre műveinek válogatott kiadását. Emlékét nemcsak megőrzi, hanem példaként felidézi naponta az utókor.

Egyetemünk másik elhunyt oktatójára emlékezik a Fejér Megyei Hírlap szeptember 9-i száma. A magyar népművelés egyik elindítója, hazánk első számú népművelő-ismeretterjesztője mint „Öveges professzor" vált ismertté. A felszabadulás után egyetemünk professzoraként tevékenykedett. „Arról álmodozott, hogy egyszer eljön az idő, amikor... lesznek majd bemutató játékszobák, ahol az emberek — a legkisebb gyermekektől kezdve — játszi módon megismerkedhetnek a világgal, a fizikával, az élet titokzatos jelenségeivel". Elképzeléseit szem előtt tartva emlékezünk *ÖVEGES JÓZSEFRE.*

DR. SELMECZI JÓZSEF, a filozófiatudományok kandidátusa a Magyar Hírlap szeptember 9-i számában a Nemzetközi Politikatudományi Társaság XI. Világkongresszusáról számol be. Az 1979. augusztus 12—18 között Moszkvában megrendezett világkongresszuson a politikatudomány legaktuálisabb kérdéseit vitatták meg. A 35 tagú magyar delegáció tagjaként egyetemünk docense, *DR. GYENGE ZOLTÁN* is részt vett a tanácskozáson. A világgazdasági tanszék oktatója a fejlődő országok politikai problémáit megvitató szekcióban az opponens szerepkörét töltötte be.

DR. SIMAI MIHÁLY egyetemi tanár, a közgazdaságtudományok doktora a Budapester Rundschau-nak adott interjújában vázolja a Magyar ENSZ-Társaság sokoldalú tevékenységét, felelősségét. A társaság elnöke kiemelten foglalkozik a Környezetvédelmi, a Gyengén fejlett Országok Tanácsadói, valamint az ENSZ Szakosított Szervei Bizottságokban való részvétel fontosságával. Hangsúlyozza a társaság tagjainak felelősségét és állásfoglalásának szükségességét az emberi jogok, a leszerelés, az európai együttműködés és békés egymás mellett élés, az új világgazdasági rend kialakítása kérdéseiben, s ily módon járulnak hozzá a nemzetközi helyzet megnyugtató rendezéséhez. (1979. júl. 23.)

Július 18-án az egri Technika Házában nagy érdeklődéssel kísért előadás hangzott el. *DR. CHIKÁN ATTILA* egyetemünk adjunktusa „Népgazdasági helyzet és vállalati gazdálkodás" címmel tartott előadásában gazdálkodásunk egyik legérzékenyebb pontját, a vállalati készletek felhalmozását elemezte. (Népújság júl. 22. és 26.)

Ismertetések

Sokakat foglalkoztat milyen lesz jövőnk, hogy élnek majd az emberek az elkövetkezendő századokban. Ezekre a kérdésekre kaphatnak választ az érdeklődők *DR. KOVÁCS GÉZA* egyetemi tanár „Jövőkutatás és társadalomi tervezés" címmel közeljövőben megjelenő könyvében. A Hétfői Hírek szeptember 24-i számában maga a szerző mutatja be könyvét, amely magában foglalja mindazokat a kutatásokat, amelyek a Népgazdasági Tervező Intézet jövőkutatási osztályán folynak.

DR. WALLESHAUSEN GYULA írását olvashatjuk a Beiträge zur Bibliothekarischen Ethik aus der Volksrepublik Ungarn című Freibergben megjelent kiadványban. A Központi Könyvtár igazgatója a könyvtárosi hivatástudat és könyvtárosi etika kérdéseit értékeli. Részletesen foglalkozik cikkében a jelenlegi könyvtárosképzés rendszerével, s hangsúlyozza annak nélkülözhetetlen voltát. A tudományos-technikai forradalom következtében megváltoztak az igények a könyvtárakkal, a könyvtárosokkal szemben. Új típusú viszony alakult ki a könyvtári dolgozók és a látogatók, a könyvtári szolgáltatásokat használók között. Nagyon lényegesnek tartja, hogy a könyvtárosok felkészüljenek az új szerepkörre és képesek legyenek megfelelni a modern kor követelményeinek.

Egyetemünk folyóiratát, az *EGYETEMI SZEMLÉT* már részletesen bemutattuk a Közgazdász hasábjain. Ezért most csak utalunk rá, hogy a Magyar Hírlap október 4-i száma is ismerteti egyetemi folyóiratunk első számát.

Továbbképzés

A KÖZGAZDASÁGI TOVÁBBKÉPZŐ INTÉZET 1980-ban — az eddigiektől eltérően — keresztféléves formában szakközgazdász-képzést, s ennek keretében nyelvi továbbképzést szervez. A továbbképzés elméleti tagozaton; gazdasági szakértői, valamint vállalatgazdasági tagozaton folyik. (Figyelő szept. 12.)

Csonka Éva

Kevesen voltunk, de megérte

Tragikus látványt nyújtott 14-én, vasárnap reggel, 5 órakor, az éjszakai sötétségbe burkolózott város. S ha ehhez hozzávesszük, hogy volt vagy 4 fok „meleg"... Pedig nem akármi: a rég tervezett (régről halasztott...) kőhegyi első-évfolyam-kirándulásra virradt (készült virradni...) a nap, amikor a rendezők apránként összegyűltek a Batthyány téri HÉV-nél. A külsőségek azonban (a hideg, a szürke borongósság) nem sok jót ígértek, és kétségesnek tűnt, hogy egyáltalán összejönnek-e annyian, amely mellett érdemes megtartani az előre tervezett programokat.

Szó se róla: lebecsültük a gólyákat!

Végülis több mint százan eljöttek és — dél körül még a nap is kisütött... Az eredeti tervek annyiban módosultak, hogy (a viszonylag kis létszámra való tekintettel) összesen öt csoportba vontuk össze a társaságot és 11 órától fél 2-ig három helyszínen felváltva tartott a csoportok közötti vetélkedő (paci-pöci, foci, kidobós, egyetemi kérdések és egy politikai szituációjáték várta a résztvevőket az egyes állomásokon), majd eredményhirdetés után a már hagyományos számháború zárta a napot.

Felsőévesek egyöntetű véleménye, hogy évek óta ez volt a legjobban sikerült kőhegyi kirándulása az elsősöknek. Eddig minden évben agyonütötte a hangulatot, hogy hosszú órákba telett, míg (az egyébként érdekes) akadályverseny állomásain át feljutott a hegytetőre az évfolyam: volt aki már tízre felért, volt aki csak fél háromra. Most csak két „akadály" volt útközben, fent pedig egyszerre játszhattuk végig az egész napot — s történt mindez igen jó hangulatban. Tanulság viszont, hogy nem szabad októberig halogatni az effajta kirándulást (eddig mindig szeptember elején volt!), amikor már szempont a hideg, a tanulás — vagy akkor legalább gondoskodni illik nagyobb melegről, napsütésről!...

— fóris

HELYREIGAZÍTÁS

A Közgazdász előző számában megjelent, Pluralizmus idézőjelek nélkül című cikkben az alábbi két mondat helyesen a következő:

„... az USA-ban gyakorlatilag pártok nélkül; az államok, a különböző helyi intézmények, az érdekcsoportok (lobbyk), a szakszervezetek a szövetségi hatalom csúcsán pedig az elnöki végrehajtó hatalom — a kongresszus — a Legfelsőbb Bíróság hármasában megtestesülő nyílt — formalizált pluralizmus."

„És végül nem a fogalmak összekeverése és tisztázatlansága-e az, ha a politikai rendszer működésének logikáját a tudományos igazság logikájával tagadom le, vagy próbálom meg azonosítani?"

(a szerk.)

Művészeti díjas a tánckar

(Folytatás az 1. oldalról)

— Hol jártatok még, milyenek voltak a többi fellépések?

— A sziléziai iparvidék több kisvárosában léptünk fel, többek között Bialában, Racibuzsban, Vladiszlávban, általában két együttes szerepelt együtt ilyenkor. Mivel ekkor éppen bányásznapok voltak Dél-Lengyelországban, gyakran városi rendezvényekkel kötötték egybe a mi műsorainkat is. Több városban táncoltunk az utcán menettáncot. A program egyébként nagyon sűrű volt: Racibuzsban például napközben a szabadtéri színpadon, este a Zeneművészeti Főiskola színpadán léptünk fel. Kellemesen érintett bennünket, hogy mindenütt plakátok hirdették-népszerűsítették a csoportok fellépését. Nagyon lelkes és kedves közönségre találtunk, gyakran kaptunk virágot és népművészeti ajándéktárgyakat. Sőt, az egyik programot Jablonsky államfő is megtekintette.

Egy-egy napot töltöttünk Krakkóban és Katowicében városnézéssel — fellépés nélkül. Katowicében zajlott le egyébként a gálaest is, ahol fesztivál programjaihoz hasonlóan teltház előtt léptünk fel. Az együttesünk ekkor a polonézt táncolta, amelyet ajándékként kislemezen is megkaptunk.

— Mit tartotok a lengyelországi út legnagyobb értékének?

— A sikeres szereplések mellett a többi együttessel kialakult kapcsolatokat. Az ott töltött idő alatt szinte minden este volt valami program; nemzetiségi estek, táncház, tánctanítás. Az így szövődött barátságokat szeretnénk később is megőrizni. A bolgároktól már most kaptunk konkrét meghívást, a franciáktól és törököktől szóbeli meghívást. A tervek szerint a nemzetközi folklórfesztivált hagyományszerűen minden évben megtartják majd.

Gratulálunk és további sikert kívánunk az együttesnek!

F. A.

A folk-fesztivál sztárjai

Ellenfényben

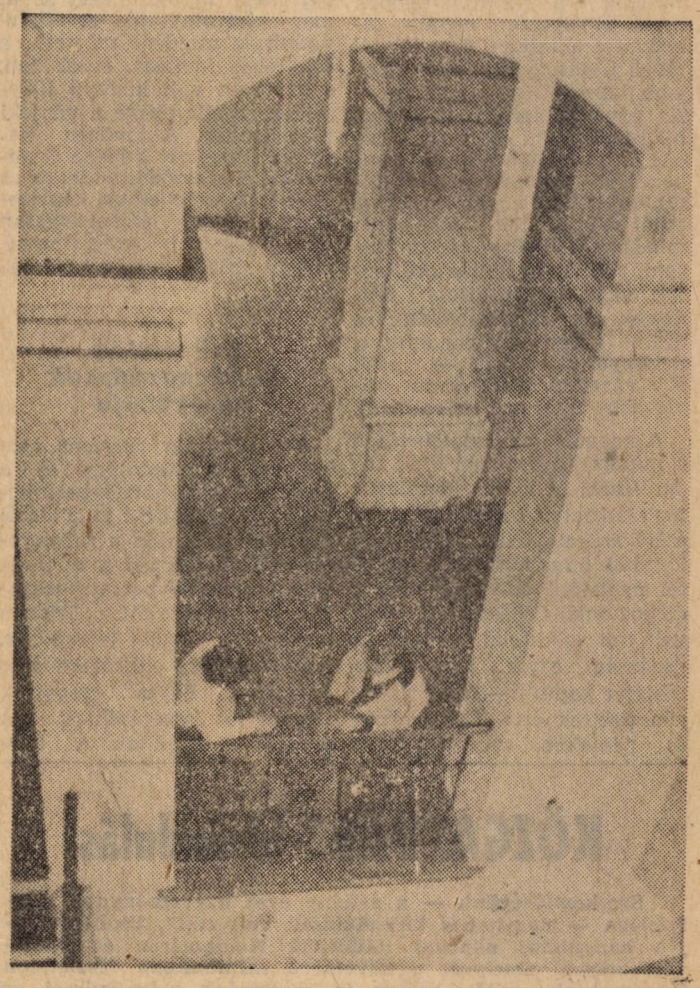

Új szemszögből

(Fotó: Fáth)

Már tíz éve oktatják

A Közgazdász 15. számában közöltük Walleshausen Gyulának, a könyvtár igazgatójának nyilatkozatát, Veszélyes a tájékozottság téves érzése! címmel. Ebben hangsúlyozta a szakirodalmi ismeretek oktatásának fontosságát.

Egyetemünkön a technológia tanszék már megvalósította az 1966-os minisztériumi utasítást. Erről érdeklődtünk a tanszék vezetőjénél, Bikics Istvánnál.

— Másfél éves szakszemináriumi oktatás keretében folyik a szakirodalmi ismeretek átadása, amit már körülbelül 10 éve kezdtünk el a tanár „C" szakon. Ennek az oktatásnak egyik célja az, hogy megismertessük a hallgatókkal a kémiai és áruismereti szakirodalmazást, amely során gondot fordítunk a hazai és külföldi szakkönyvek és folyóiratok megismertetésére. Másik célja ennek az oktatásnak, hogy a diákok tudják használni a nagy könyvtárakat. E célból hallgatóink a Műszaki Egyetem és a Statisztikai Hivatal könyvtárába járnak. Harmadik célja a szakismeretek oktatásának az, hogy a hallgatók saját szemináriumi témájukhoz kutassanak. Az első félévben tartunk ilyen foglalkozásokat, mégpedig hatszor kétórás alkalmanként. Az órákat M. Decsi Gyuláné vegyészmérnök, szakkönyvtáros tartja. Nagyon fontosnak és hasznosnak ítéljük ezt a képzést, amiből feltétlenül profitálhatnak a hallgatók.

Szorgalmi (?) időszak

Októberi délelőtt a könyvtárban (Fáth Péter felvétele)

Eszter

Pihatolózással indult a beszélgetés: Bóna Eszter azt igyekezett megtudni, miért éppen őt választottam erre a beszélgetésre, én pedig a rutinkérdéseken akartam minél hamarabb túljutni.

— Azért jelentkeztem a Közgázra, mert a nyelvek és a társadalomtudományok érdekelnek .Olaszul és spanyolul tanulok, az oroszt is szeretem, külgazd szakos szeretnék lenni.

Ez meglepő lehetne, hiszen Székesfehérváron a Vasvári gimnáziumban ének-zene tagozatra jártam.

Még nem árulom el Esztert nek, hogy én is abban a városban jártam középiskolába, de ettől kezdve könnyebben kérdezek. Tudom, hogy a vasvárisok népitáncolnak, zenélnek, híres kórusuk van. Eszter sem volt kivétel: zongorázott, ezt később abbahagyta, népitáncolt, egyelőre így, múlt időben, de erről még nem mondott le végleg, ha úgy látja jut ideje rá: folytatni akarja. Az Alba Régia kórust nem tudta otthagyni, hétvégeken utazik a próbákra, s a fellépésekre is szakít időt.

A pályaválasztással negyedikben kezdett komolyabban foglalkozni, és tanárai véleményét meghallgatva hamar eldöntötte a kérdést. Megfelelt a felvételin, de hely hiányában elutasították. Fellebbezett, s ezt a székesfehérvári KISZ-bizottság is támogatta. Eszter megkapta a papírt, hogy fellebbezését elutasították, a KISZ-bizottságot pedig értesítették, hogy Eszter megkezdheti tanulmányait. Keserves munka volt a valóságot kinyomozni, végül kiderült, hogy elvesztek az iratai, s hogy tulajdonképpen előfelvételis. Egy év munka következett a Péti Nitrogéngyárban adminisztrátorként. Elfintorítja az arcát a szóra, aztán hozzáteszi:

— Nem volt valami fényes, képzelheted. De most visszagondolva nem bánom, még jól is jött. Valahogy jobban tudom értékelni, hogy most itt ülök a padban és előadást hallgatok, mint azok, akik egyenesen a gimnáziumból jöttek. Meg azt is jobban érzem azt hiszem, hogy itt nem csak tanár van, diák, óra és tananyag, hanem sokkal összetettebb az egész.

Aztán elérkezett a szeptember, Eszter albérletbe költözött. Középiskolás évei alatt volt már kollégista, bejáró, ez most valami új, de egyelőre tetszik neki.

Eszter a gimnáziumban KISZ-titkár volt. A 800-as létszámú iskola 400 KISZ-tagját irányította a KISZ-bizottság élén. Eredményes tevékenységének jutalmaként egy politikai küldöttség tagjaként sok élményt adó finnországi úton vett részt.

Jó munkája elismerésének tartja, hogy az évben az iskola diákjai közül egyetlenként felvették a pártba.

— Az iskolánkból általában minden évben egy diáknak ajánlják fel ezt a lehetőséget. Abban az évben engem kerestek meg párttag tanáraim azzal, hogy alkalmasnak találnak, jelentkezzem. Nagyon örültem neki, mert akkor már foglalkoztatott a gondolat, elsősorban a család hatására, szüleim mindketten párttagok. Az iskola KISZ-titkára voltam már, amikor olvastam egy-két Marx, Engels, Lenin könyvet, elsőként az Állam és forradalmat és a Kommunista Kiáltványt. Lassanként rágtam magam át rajtuk, követtem a gondolatmenetet, s megpróbáltam az ismereteim alapján belátni az állításaikat.

Egy természetes folyamat végén jutottam el oda, hogy párttag szeretnék lenni. A felvételt négyéves KISZ-munkám elismerésének tekintettem. A barátaim gratuláltak és örültek, az osztálytársaim tudomásul vették, hogy párttag lettem. Hogy van-e valami különbség az én korosztályomban egy párttag és egy párton kívüli között? Nem tudom. Nem hiszem, hogy bármi is megkülönböztetne a kortársaimtól. A csoportban sem érzem, hogy másként néznek rám, hogy komolyabbnak tartanak vagy ilyesmi. Van még köztünk egy srác, aki párttag, ő a katonaság alatt lett az. A szüreten volt is egy vitánk a csoporttal arról, hogy ki miért lesz párttag középiskolában és a katonaság alatt, úgy vettem észre, van előítélet ezzel kapcsolatban, de aztán közös nevezőre jutottunk.

A szüret egyébként nagyon tetszett, de biztosan azért is, mert elsők lettünk a munkaversenyben. A csoportban nagyon jó fejek vannak, jó az instruktorunk és a patronáló tanárunk is, ez a táborban derült ki igazán. Már sok közös tervünk van; téli sielés, szánkózás, színház, diavetítés, házibulik.

— Milyen elképzelésekkel vágsz neki az egyetemi éveknek?

— Erről nagyon nehéz beszélni. Kapni és adni is rengeteget szeretnék, de ez nagyon összetett. Akkor vagyok boldog, ha rendben van körülöttem minden, megy a tanulás, a KISZ-ben és a pártban is sikerül megcsinálnom, amit elvárnak tőlem. Párttagajánló jellemzésemben azt írták, mindig tudom, hogy mit akarok, csak azt nem mindig, hogy hogyan. Ezt nagyon igaznak érzem magamra általában is, de ebben a helyzetben is. Ha meg kell fogalmaznom, azt mondom: az egyetemtől jó tanulást, jó mozgalmi munkát és a magánélet teljességét várom, és majd elválik, hogyan lehet mindezt összehozni.

m. g.

Fotó: Balázs Gusztáv

AIESEC-gyakorlaton a

Mannheimi Kereskedelmi Kamaránál

II.

A napjaim szinte ugyanúgy teltek: fél hétkor keltem, bekaptam valamit reggelire és gyalogosan indultam munkába, így az útbaeső kirakatokat is alaposan megnézhettem. Mindig én érkeztem elsőnek, fél nyolckor. Az IHK (Industrie- und Handelskammer, azaz Ipari és Kereskedelmi Kamara) rugalmas munkaidőt alkalmazott, vagyis fél nyolctól kilenc óráig mindenki tetszés szerint érkezhetett és ennek megfelelően fejezte be a munkát, miután nyolc órát dolgozott. Kilenckor viszont mindenkinek a helyén kellett lennie, mert ekkor kezdődtek az értekezletek, a félfogadás. A „hivatalos" ebédszünet egy óra hosszás, de ezt is rugalmasan kezelik, ugyanis fél egytől kettőig tetszés szerint el lehetett hagyni az épületet. Ki-ki ekkor intézte ügyes-bajos ügyeit, bevásárolt, avagy éppenséggel fodrászhoz szaladt el, illetve ebédelt. Irigykedve figyeltem, milyen jól funkcionál ez a rendszer. A munkaidőben mindenki dolgozik, nem szalad el „egy pillanatra" a városba, nem marad otthon valamilyen elintézendő dolga miatt, nem késik el, felfrissülve jön meg az ebédszünetből, és a munka után nincs a városban tömeg az üzletekben, torlódás az utakon; mert igen eltérő időpontokban fejezik be a munkát...

Az irodai és munkahelyi élet jellegzetes tüneteivel azonban itt is találkoztam. Fél tízkor szertartásszerűen teázott az egész társaság; ebéd után, két óra körül pedig kávézott. Augusztus a szabadságok ideje. Ottlétem alatt többen jöttek-mentek szabadságra, szabadságról. Ezeken a napokon még a különben rendkívül precíz németeknél is minden a feje tetején állt: aki szabadságra ment, igyekezett minden munkáját befejezni, aki onnan érkezett, igyekezett minden élményét elmesélni.

Most én is ezekről szólok. A mannheimi AIESEC-bizottság ugyanis nagyon alapos szervező munkát végzett, és a gyakornokokat igyekezett minden alkalommal valamilyen érdekes programmal meglepni. Az AIESEC szervezésében jutottunk el a „Grossmarkt"-ra, ami a mi nagyvásártelepünkhöz hasonló, csak nagyobb és modernebb. A „Grossmarkt" igazgatója kalauzolt minket; láttuk a hatalmas gyümölcscsarnokokat — külön az importőröknek és a német termelőknek —, ezekhez banánérlelők, hűtőházak és csomagológépek tartoztak; a virágcsarnokot, ahol a legkülönlegesebb virágokat is nagy tételben árulták; a virágkellékraktárt, ahol vázákat, kosarakat, kerámiákat, üvegedényeket, mütyüröket láthattunk. Csak ámultunk! Végül megnéztük a Fegro „Cash and carry"-üzletét, ami ugyan nem tartozott a „Grossmarkt" felügyelete alá, de segítségével a nagykereskedők így mindennemű bevásárlásaikat egyszerre megejthetik. Hát, érdemes volt korán kelni! De ezután jött a meglepetés: a hatalmas áruhalmok után a finom kajahalmok..., reggeli a „Grossmarkt" igazgatójával, utána pedig kellemes és érdekes beszélgetés vele. Igazán kitüntetés, hogy egy ilyen elfoglalt ember ennyi időt velünk töltsön. A kérdéseinkre adott válaszokból kiderült, hogy ez a vásártelep az NSZK telepeinek sorában nagysága alapján a nyolcadik, forgalma alapján pedig a harmadik helyen áll. Jelentőségét mindenképpen növeli a város fekvése (Rajna —Neckar torkolata, Baden—Württemberg és a Pfalz találkozása).

Következő közös kirándulásunk során Heidelbergbe jutottunk el. Negyedórás vonatozás után érkeztünk meg és az állomáson már vártak ránk a megrendelt kerékpárok, amikkel bejártuk a csodálatos fekvésű város környékét. Igaz, egyszer elkapott minket egy kis zápor, de szerencsére volt a közelben egy település, és az első utunkba eső kocsmába bementünk... Ez tovább emelte a kis csapat hangulatát. A Neckar mentén karikáztunk, visszafelé pedig a talán még szebb „Bergstrasse"-n (hegyi úton) jöttünk. Kicsit megizzasztott ugyan, mert „bergauf-bergab" vezetett az utunk, sőt kétszer el is tévedtünk, de a gyönyörű kilátás mindenért kárpótolt bennünket. Még Heidelberg belvárosán is keresztülhajtottunk, szippantva egyet az egyetemi város hangulatából. Kicsit fáradtan, de nagyon vidáman érkeztünk vissza Mannheimba.

A nap azonban még nem ért véget! Fürthbe mentünk, hogy egy természetvédelmi park vadregényes környezetében „Grill-feté"-t, grillsütést rendezzünk. Persze itt már kiegészült a nyolctagú kerékpáros csapat a többiekkel. A finoman pácolt hús ropogósra sült, hozzá sajtot, uborkát ettünk, és a rajnai borokat is alaposan megízleltük. Remek volt a hangulat: énekeltünk, beszélgettünk, a gitár is előkerült.

Egyik hétvégén Saarbrückenben rendezett az ottani AIESEC-bizottság szemináriumot a fejlődő országokkal folytatandó politikáról, esettanulmányi jelleggel. Erre az egész országból mehettek gyakornokok, de a borsos utazási és részvételi költségek legtöbbünket elriasztottak.

Egy másik hétvégén müncheni kirándulást ajánlott az AIESEC. Az Olympienpark — olimpiai város —, a belváros nevezetességeinek megtekintése szerepelt a programban.

A mannheimi AIESEC-bizottság több üzemlátogatást is szervezett. Egyiket a Mannheim közelében található Weinheimbe, a „Carl Freudenberg" gyárba. Itt először egy kis előadást hallottunk a gyárról, ami eredetileg családi vállalkozás volt, de ma már a világ minden csücskében van gyára, leányvállalata. Először csak bőrgyártással foglalkozott, most az ötödik generáció idején a Vileda kendőtől a legkülönbözőbb műbőrig mindent gyárt. Még virsli és szalámi bőrt is előállítanak itt! Vezetőnk beszélt arról az egész világban megfigyelhető tendenciáról, hogy a mérnökeiknek nemcsak szűk szakmai területen kell a helyüket megállniuk, hanem nyelvileg is megfelelően képzetteknek kell lenniük. A gyárnak ugyanis túl költséges lenne pl. minden dél-amerikai gyárba küldött mérnök mellé tolmácsot biztosítani, de ez a kereskedelmi tárgyalásokra is vonatkozik, részben. A magas követelményekhez biztosítják a megfelelő körülményeket is: a jól felszerelt nyelvi laboratóriumokat. Végül részletesen megismerkedtünk a szakmunkások képzésével. Tágas tanműhelyek, tantermek állnak a tanulók szolgálatában. És ami nekem új volt: a kereskedelmi kamarák egyik feladata a szakmunkástanulók jelentkeztetése, vizsgáztatása. Vagyis, íme mégegy ok a kamarák és a gyárak, vállalatok szoros együttműködésére.

A másik üzemlátogatás során sikerült az ott előállított termékről igen közeli információkat is szereznünk. Ez az üzemlátogatás ugyanis az „Eichenbaum—Brauerei"-ba, azaz egy sörgyárba invitálta a társaságot. Kicsit kellemetlen feladat jutott az itteni vezetőnknek, mert mindenki a látogatás végét várta, amikor is egy hangulatos vendégfogadóban vendégelt meg minket a gyár egy kis uzsonnával és... sörrel! Ráadásul pedig mindenki kapott egy „Eichbaum"-emblémával díszített poharat.

Bár én az NSZK AIESEC-szervezetének „csúcs" programján, a nyugat-berlini kiránduláson nem tudtam részt venni, mégis elmondhatom, remekül felkészült emberekkel dolgozik a szervezet, komoly segítséget nyújt a gyakornokok problémáinak, gondjainak megoldásában, és a szabadidős programokkal valósággal elkápráztat. Nagyon örültem annak is, hogy a gyakorlat alatt találkoztam olyan egyetemista lánnyal, aki tavaly nyáron Magyarországon töltötte a gyakorlatát, és az AIESEC-szervezetünk munkájáról csak jót, a szervezett programokról csak szépeket tudott mondani.

Kedvenc időtöltésem közé tartozott az újságolvasás. A helyi lapokon kívül a legtekintélyesebb nyugatnémet és svájci újságokat böngésztem át rendszeresen. Mindig kellemes érzéssel töltött el, mikor Magyarországról olvastam. Ez pedig igen gyakran megesett.

Másik kedvenc időtöltésem a TV-zés lett. Nemcsak a nyelvi gyakorlás miatt, hanem a műsorok miatt is. Aztán amikor hazaérkeztem, itthon párhetes késéssel megint láthattam néhányat: a nyugat-berlini disco-műsort, a Dericket, vagy a Maigret-t... Arra gondoltam, bárcsak még sok, más jó ötlet is, akár többhónapos késéssel, de ideérkezne! ! !

Schütt Margit

Diákszemmel a mezőgazdasági munkáról

Az idei mezőgazdasági munkáról visszatérve úgy éreztük, hogy néhány olyan kérdés vetődött fel, amely egyetemünk diákságának többségét érinti és e kérdések megvitatása nagyon időszerű.

Vizsgálatunk kritikus,

de észrevételeink ilyen módon való ismertetésével szeretnénk elérni azt, hogy az adott kérdések mielőbb megoldást nyerjenek és a jövő évben dolgozók már sokkal jobb feltételek között végezhessék az egyhetes kötelező őszi munkát.

Először próbáljuk megfogalmazni ennek a munkának az alapvető célját, tartalmát, a vállalatok számára jelentkező hasznát. Talán az a jelentősége az őszi munkának, hogy a diákok alacsony bére miatt a gazdaságok, szövetkezetek bérmegtakarítást érhessenek el? Szerintünk nem. Sokkal inkább az a tartalma, hogy minden diáknak hozzá kell

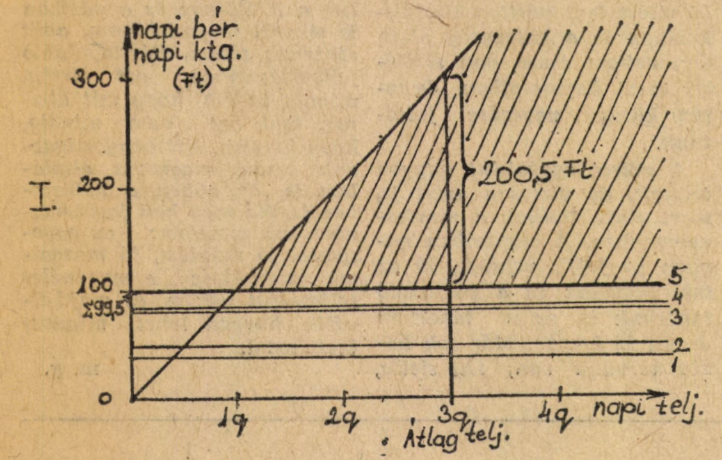

járulnia ahhoz, hogy az országban megtermelt mezőgazdasági termékeket idejében betakarítsák, feldolgozzák. A vállalatok célja ne az legyen, hogy a diákok bérének leszorításával önköltségcsökkenést érjenek el, hanem hogy ideiglenesen bővült munkaerő-állományuk segítségével sikeresen teljesítsék a munkacsúcsok idején felhalmozódott feladataikat. Igazában ezzel nyer a vállalat és így jelentkezik a diákmunkavégzés nyeresége társadalmi szinten is. De nagyon jól tudjuk — és talán nekünk jövendő közgazdászoknak kell legjobban tudnunk —, hogy a dolgozó jó munkát csak

megfelelő érdekeltségi viszony

esetén végez és az érdekeltséget helyes ösztönzőkkel kell megteremteni. Ma, amikor egész gazdasági életünk területén a minőségileg és mennyiségileg jobb munkavégzésre serkentő érdekeltségi rendszer kidolgozásán és elterjesztésén munkálkodnak, visszatetsző az, hogy a mezőgazdasági munkán résztvevő egyetemista diák a helyileg szokásos bér 40 százalékáért kénytelen dolgozni. Miért kénytelen? Mert az egyetem és a munkáltató között már megszületett a feltételeket rögzítő szerződés és a két fél közül a munkavégzőt (diák) az egyetem küldötte képviselte. De a szerződést tanulmányozva és a konkrét helyzetet megismerve a diák szája kesernyés mosolyra húzódik, és úgy érzi ez a képviselet némi hiányossággal küzd.

Nézzük meg, mi is történt egy táborban. A most leírásra kerülő visszatekintésünk egy konkrét táborról szól és így az ott megjelenő problémákat veti fel az adott feltételrendszerben. Ezek a problémák azonban szinte minden táborban jelentkeztek, tehát nem elszigetelt, véletlen esetről van szó, hanem a munkán részt vevők nagy többségét érintő kérdésekről.

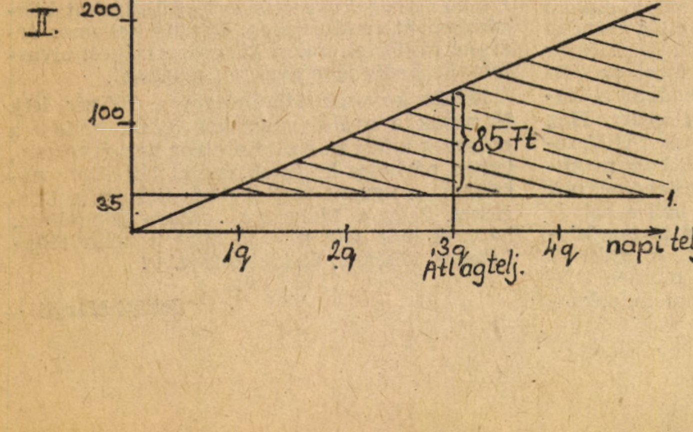

Csoportunk a bátyai Piros Paprika MGTSZ-ben végezte őszi munkáját. Paprikát szüreteltünk, amelynek bérezése mázsánként 40 forint volt. Hétfőn az egész csoport becsületesen dolgozott. A *helyiek által jónak mondott teljesítményt meghaladtuk.* Sajnos, kiszámítva a napi keresetet, azt tapasztaltuk, hogy az egyáltalán

nem tükrözi a befektetett energiát.

Időközben megtudtuk, hogy a velünk azonos táblában dolgozó helyi lakosok, szerződéses munkások, katonák ugyanazt a paprikát mázsánként 100 forintért (!) szedik. Azt is sikerült megtudnunk, hogy azt a fajtát, aminek szedését a mi szerződésünk mázsánként 50 forintban rögzíti, itt mázsánként 120 forintért szedik. Nekünk szerencsére sikerült a helyi vezetéssel megegyeznünk egy ösztönzőbb prémiumrendszer bevezetésében, aminek lényege az volt, hogy ha heti átlagteljesítményünk meghaladja a szövetkezetben megszokottat, akkor az egész leszedett mennyiséget magasabb áron számolják el. Vagyis napi kilenc zsák esetén már mázsánként 60 forint, 10 vagy ennél több zsák esetén pedig mázsánként 80 forint a díjazás egysége. Sikerült megegyeznünk, de ezt kizárólag annak köszönhetjük, hogy a tsz vezetősége felismerte, ők is jobban járnak, ha a sürgősen betakarítandó paprikából nagyobb mennyiséget szedünk le viszonylag drágábban, mintha sikerül valamennyi bért megtakarítaniuk, de lefagy a termés. Természetesen ez az ösztönzőrendszer megnövelte az amúgy is jó teljesítményeket. Így hat nap alatt elértük az 1363 forintos 1 főre jutó bruttó keresetet, vagyis a napi 227 forintos átlagot. Bár ez összehasonlítva más táborok átlagkeresetével elég szépnek mondható, mégis szeretnénk felhívni a figyelmet arra, hogy lényegében

az összes táborozó kiszolgáltatott helyzetben volt

a munkáltatóval szemben. Ennek oka a szerződések nem megfelelő megkötése volt. Nálunk is hangsúlyozták a tsz vezetői, hogy ők a szerződésben szabályozott feltételeket nem változtathatják meg, csak ösztönző prémiumrendszert vezethetnek be. A táborok jó részében viszont maradt minden a régiben, hiszen a szerződések egyértelműen a munkáltatónak kedveztek. Hogy miért? Mert a szerződések megkötése kellő tájékozódás, alapos mérlegelés nélkül történt. (Beszélgetésekből kiderült, hogy már az elmúlt években is jelentkeztek ilyen jellegű hiányosságok.)

Ezek az őszi munkák lényegében üzleti vállalkozások az egyetem részéről is. Ebben hiszékenységnek semmi helye, hiszen akár a cég, akár az egyetem csak egymás rovására tudja érdekeit érvényesíteni.

Nem szabad minimális juttatásokért (ingyenszállítás, félárú vasúti jegy fizetése) hátrányos helyzetbe kerülni, aránytalan engedményeket tenni.

Nézzünk erre egy konkrét példát, amely szintén táborunkból való. Vizsgáljuk meg, hogy mi történne abban az esetben, ha tisztán üzleti szempontok alapján reális bértételekkel történne a szerződések rögzítése (I. eset). Összehasonlításképpen kiszámítottuk az eddigi szerződésnek megfelelően is a keresetet (II. eset). Az egy főre eső kiadásokat, illetve bevételeket nézzük meg egy napra vetítve a teljesítménytől függően.

I. Teljes gazdasági tisztánlátással állandó költségek:

— Étkezési költség: napi 25 forint volt, amit szigorúan megtartottak a szakácsok. A jövőben ez a költség nem tartható, ezért 35 forinttal számolunk.

— Félárú retúr vasúti jegy Bp.—Kalocsa viszonylatban. Ára 60 forint, egy napra eső összeg 10 forint.

— A szállás díja számításunk szerint 30 forint naponta.

— Egy tanár díjazása. Erősen függ a csoport létszámától, ez esetben 25 személlyel számolunk. (Erre a létszámra nálunk két nevelő jutott, keresete 130 forint, plusz a lehetséges legnagyobb prémium 400 forint, aminek egy napra eső része 67 forint.) Összesen napi 197 forint, amiből egy diákot 7,80 forint terhel.

— A 100 forintos fejenkénti célprémium egy napra eső része, ami 16,70. (A munkahelyre történő belső szállítás költ-

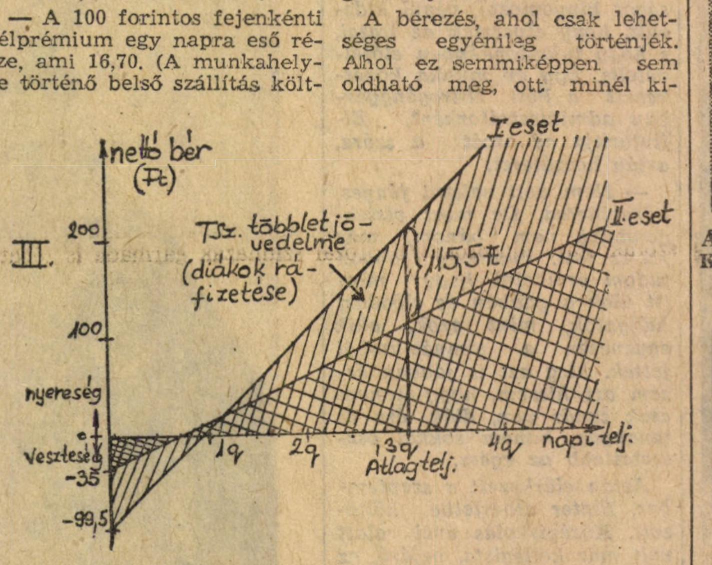

ségként nem számítható fel, mert ebben minden szedő részesült.)

Ezek alapján az összes napi szociális juttatás összege: 99,50 forint. Nálunk az egy főre eső átlagteljesítmény a három mázsát meghaladta. A könnyebbség kedvéért számoljunk három mázsával. (Meg kell jegyezni, hogy az idén nem volt csúcstermés paprikából.)

Ezek alapján az egy napi kereset 300 forint. Nettó bér: 200,50 forint.

II. A jelenlegi szerződési feltételekkel:

A napi nettó bér 85 forint, ami a 120 forintos napi kereset és a 35 forintos étkezési költség különbsége.

III. A nettó bérek összehasonlítása:

A két esetet, illetve ábrát összehasonlítva szembetűnő, hogy a nettó keresetek között azonos teljesítményt alapulvéve lényeges különbségek vannak. Az I. ábra azt az állapotot mutatja, amikor a bérezés a helyi munkásokénak megfelelően történik és mindenkinek fedeznie kell a teljes költségét. A II. ábra pedig azt, ha a szerződésnek megfelelő a bérezés és lényegileg térítésmentesen kapjuk a szociális juttatásokat. Hasonlítsuk össze, hogy mennyi az eltérés az átlagteljesítmény esetén: A különbség a két eredmény között 115,50 forint. Tehát a gazdaság naponta személyenként ilyen összegű többletjövedelemre tett szert, illetve a diákok zsebe ennyivel lett könnyebb, amire jogalapot a szerződésnek az előbbiekben leírt módon való megkötése szolgáltatott.

Nem beszélve arról, hogy a II. esetben a napi kereset 85 forint, ami jóval alatta maradt annak a küszöbszintnek, amely esetén az emberek úgy ítélik meg, hogy érdemes érte dolgozniuk. (Véleményünk szerint jelenleg ez az összeg napi 130 forintra becsülhető.) Ennek jelentős szerepe van abban, hogy a diákok nem nagyon akarnak dolgozni. A négy év alatt végzett őszi betakarítási munkában szerzett tapasztalatok alapján

javaslataink a következők:

— Az előzetes szerződéskötés. Csak keretszerződés legyen, csak az időpontot, a létszámot rögzítsék benne és azt, hogy melyik vállalat milyen létszámot szeretne az összlétszámból foglalkoztatni.

A konkrét szerződések megkötése a táborvezető feladata legyen kb. 2—3 héttel a leutazás előtt. Lényeges, hogy a táborvezető alaposan tájékozódjon a helyi körülményekről és bérezési szokásokról, ezt követően tárgyaljon a gazdaság vezetőivel.

A szerződések megkötése teljes gazdasági tisztánlátással történjen. Tehát minden juttatást költségként számoljanak el. (I. példa szerint.)

A nevelőtanárok bérezése egyenes arányban változzon a diákok bérezésével. Így elkerülhető a kellemetlen helyzet, hogy a csoportvezetőknek teljesen mindegy az, hogy mit keresnek a diákok. Ha a nevelők kötnék a szerződést, így igyekeznének minél jobb feltételeket kiharcolni, hiszen az ő érdekük is ehhez fűződne.

Lehetőség szerint kisebb csoportokban vigyék a diákokat dolgozni, mert általában a kisebb létszámú csoportok dolgoznak jobban.

A bérezés, ahol csak lehetséges egyénileg történjék. Ahol ez semmiképpen sem oldható meg, ott minél kisebb létszámú brigádok dolgozzanak. A személyenkénti bérezés lehetővé teszi azt, hogy a teljesítmény arányában differenciálódhassanak a bérek és ez jobb munkavégzésre ösztönözze a diákokat.

Érdemes foglalkozni a munkán résztvevő csoportok vezetésével is. Elfogadott gyakorlat, hogy a csoportok irányítói fiatal pedagógusok, akiknek kötelezettsége kettős. Gondoskodniuk kell egyrészt arról, hogy a munkavégzés szerződéses feltételeit biztosítsa a munkáltató, másrészt, hogy a diákok megfelelően dolgozzanak ezen feltételek között. Valószínűleg nagyon közel járunk az igazsághoz, ha azt állítjuk, hogy ezen teendők ellátásához jó szervezőkészségű emberekre és egyben pedagógusokra van szükség. A csoportvezetés problémái nem úgy oldódnak meg, ha egy-egy csoportot minél több nevelőre bíznak (különösen, ha egyikük-másikuk nem is törekszik feladatának ellátására), hanem ha az az egy kiválasztott vezető ténylegesen rendelkezik a szükséges képességekkel és munkáját igyekszik is felelősségteljesen elvégezni. Ennek érdekében szükséges lenne az előzőekben javasolt díjazási forma bevezetése. Ez megkívánná, hogy a csoportvezető jó kapcsolatot alakítson ki csoportjával, igyekezzen minél jobb munkafeltételeket elérni, és egyben csoportját is tevékeny munkavégzésre serkentse, tehát mindegyik fél érdeke érvényesüljön.

Ezen javaslatokkal szeretnénk segíteni az őszi mezőgazdasági munkára vonatkozó szerződések jobb megkötését, reális feltételek elérését, valamint a munka eredményességének javítását.

Telegdi—Virág

Végre találtam egy fürtöt

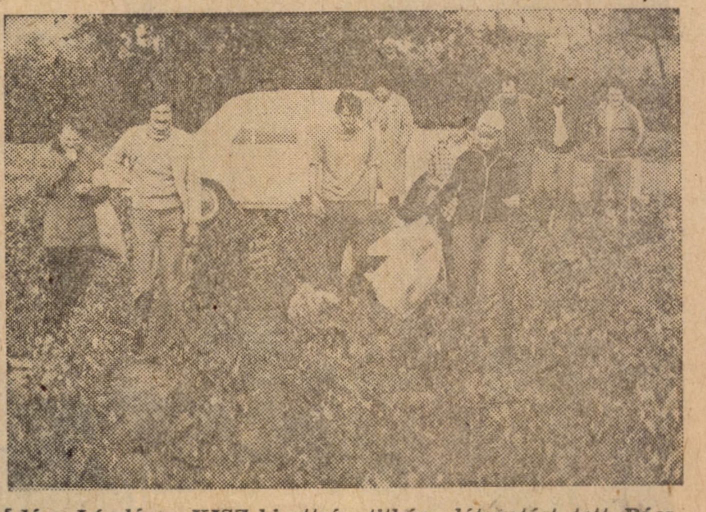

Ádám László, a KISZ-bizottság titkára látogatást tett Bács-Kiskun megyében a szüretelő diákok között. Útjára elkísérte Vadász István.
(Fotók: Fáth Péter és Radványi Zsolt)

A munka szünetében főszereplő a kártya

A puttonyos világgá megy

„Nem a nagymenőkből akarunk vezetőséget választani"

Beszélgetés az ÉV jelölő bizottság elnökével

Október 20-án, szombaton 96 szavazásra jogosult (az állami csoportok három tagú vezetősége és egy-egy küldötte) a szavazás előkészítői, valamint az érdeklődők részvételével megválasztják az első évfolyam KISZ-vezetőségét. A választást a jelölő bizottság készítette elő. A bizottság elnökét — Simonyi Tamást — kérdezem:

— Kik a jelölő bizottság tagjai? Miért és hogyan kerültek ők a bizottságba?

— Először is a négy évfolyamfelelős: Bary László, Jakli Zsuzsa, Rév András és jómagam; valamint az általános kari I. pártalapszervezet ifjúsági felelőse: Madarász Gabi, aki — mint mi is — „hivatalból" tagja a bizottságnak. A tavalyi évfolyamvezetőségből ketten, a volt titkár Szőke Miklós és Nagy Zoltán — aki egyébként instruktor is — képviseltetik magukat. Az instruktorok közül a harmadéves Poppán Ildi és Schanda Mónika, a másodéves Magyar Éva és Virág László szintén tagja a bizottságnak. S végül, de nem utolsósorban nem feledkezhetünk meg Hidvégi Gáborról, aki ugyan már végzett, mégis aktívan segíti munkánkat. Így tizenketten vagyunk.

— Hogyan végezte, illetve végzi feladatát a bizottság?

— Munkánk elején három négyfős csoportra osztottuk a bizottságot. Így, csoportonként beszélgettünk el az instruktorok és más hallgatók, esetleg tanár által javasolt „jelöltekkel". Ahogy a „jelöltek" szelektálódtak, úgy lett munkánk kevesebb, de egyben fontosabb is. Ezt a feladatot kilencen, később már heten is el tudtuk látni.

— Mi az, ami merőben új elképzelésetekben? Hogyan próbáltátok és próbáljátok kiválasztani a legmegfelelőbb embereket?

— Mint már mondtam négy fős csoportokban dolgoztunk. Amikor a „jelöltek" száma a kiválasztás során húsz alá csökkent minden egyes számbajöhető embert — több forrást felhasználva — alaposan megismertünk, sok témáról elbeszélgettünk velük. Hogy mi az új? Elsősorban az, hogy nem a „nagymenőkből" akarunk vezetőséget választani. Több éves tapasztalat azt mutatja, hogy az úgynevezett „nagymenők" egyedül jó szervezők, de csoportosan már kevésbé jól dolgoznak. Ezért most olyan vezetőséget kell jelölnünk — s nektek megválasztanotok —, amely nem egyenként, hanem egységében képes a könnyebb-nehezebb feladatok megoldására. Ehhez potenciális képességekkel rendelkező embereket kell találnunk.

— S mi lesz az úgynevezett „nagymenőkkel"?

— Erre is jó elképzelésünk van. Az állami csoportok alacsony színvonala és színvonalbeli különbségei mindig problémát jelentettek. Ha a — mindenféle tekintetben — kimagasló képességű diákok a csoportoknál maradnak, s ott aktívan dolgoznak, reméljük ez a problémánk is megoldódik.

— Tehát tulajdonképpen olyan hallgatókat jelöltök majd, akik eddig kevésbé voltak közismertek. Nem fog ez gondot okozni a választásnál?

— A választásnál márt azt hiszem nem, de most nagyon sok gondot okoz. Kilenc tagot kell megválasztanotok az évfolyamvezetőségbe. Felmerült az a kérdés, hogy mi kilenc tagot jelöljünk-e. Tudom, ez antidemokratikusnak tűnik, mégis azt hiszem ez lenne a legjobb. Mi jobban megismertük a jelölteket, jobban el tudjuk dönteni alkalmasságukat. Ha kilencnél több hallgatót jelölünk, az a helyzet állhat elő, hogy kevésbé alkalmas, de közismertebb diákok kerülnek a vezetőségbe. Elsősorban az évfolyamvezetőség egysége a lényeg. Érzékenyen kell reagálnia az évfolyam bármely problémájára.

— Ezek szerint ez lesz a vezetőség feladata?

— Természetesen nemcsak ez, de elsősorban nem a koncepció alkotás a cél. Az éves KISZ-munka kijelölése mellett a vezetőségnek kell ellátnia az első évfolyam érdekképviseletét. Segítséget kell nyújtania a tanulmányi és egyéb napi ügyekben. Mindenre gyorsan kell reagálni, de természetesen az évfolyamvezetőség is csak annyit vállalhat, amennyit teljesíteni tud. Emellett különféle KISZ-programok szervezése a feladata. Segítséget kell még nyújtania, tanácsokat kell adnia a csoportoknak az önmaguk által megfogalmazott és vállalt célkitűzések eléréséhez. Le kell számolnunk azzal az illúzióval, hogy egy egységes évfolyamot tudunk kialakítani.

— Ezzel azt akarod mondani, hogy a csoportmunkára támaszkodik az évfolyam?

— Pontosan. Az eddigi gyakorlat az volt, hogy a vezetőség a saját elképzeléseit próbálta ráerőltetni a csoportokra, így az évfolyamra. Most a „csoportonként valamit" jelszót adtuk ki. Tehát az állami csoportok tagjai egyénileg határozzák meg vállalásaikat, de azt természetesen elvárjuk, hogy ezeket mindig maradéktalanul teljesítsék. Ennek ellenére különféle évfolyam és egyetemszintű programokat is tervezünk. Minden évben megrendezzük a Mikulás ünnepélyt, a téli tábort, a KEN-t. Ezen kívül egy pár „titkos" tervünk is van.

— Mondanál erről néhány szót?

— Csak röviden. Ha a lehetőségek engedik szeretnénk kibővíteni a téli tábort, hogy azon csoportonként 5—6 ember is résztvehessen.

A kőhegyi kiránduláson, igaz kevesen voltunk, mégis, aki eljött, jól érezte magát. Szeretnénk egy hasonló évfolyamszintű kirándulást rendezni tavasszal. Egy olyan kirándulást is tervezünk, amely tulajdonképpen előkészíti a KEN-t. Emlékszel a tavalyi „Horn-kultuszra"? Ehhez hasonló ötleteket várunk. Tulajdonképpen ennyit tudok mondani. Természetesen az első félév sikerétől, illetve sikertelenségétől függ a második.

★

Október 20-án szombaton 96 szavazásra jogosult, a szavazás előkészítői, valamint az érdeklődők részvételével megválasztják az I. évfolyam KISZ-vezetőségét.

Megyes Jenő

„Ha a következő alkalommal színházba akar menni, lehet, hogy zárva fogja találni..."

Az idei nyár sok érdekességgel várt angliai utazásom alkalmából. Ezúttal a szigetországban szerzett színházi élményeimről szeretnék beszámolni.

Váratlan eseménnyel szolgált a brit-sziget színházművészete, a színházi élet iránt érdeklődők számára. Az ország gazdasági problémái az élet e területére is betörtek és károsan éreztették hatásukat. Ezt még fokozta az is, hogy a színházak többsége magánvállalkozás, profitérdekeltségű, s így sok esetben ez háttérbe szorítja a művészi értékeket is. Az új konzervatív kormány kultúrpolitikája is még inkább errefelé hat, mivel az új gazdaságpolitikával nem kímélték a színházak világát sem. A kormány jelentősen csökkentette az amúgyis csak néhány színháznak jutó állami támogatást. Ezen felül a júniusban bevezetett 15 százalékos VAT (értéknövekedési adó) tovább növelte az adóterheket, ami viszont az eddig amúgy sem olcsó színházjegyek árát emelte. S ez már a magánszínházaknak is komoly gondot okoz. Mindezek következménye a színészekre is kihat, akik természetesen a munkájukat féltik, s ennek látható jelét is adták egy június végi kedden, amikor is a színész szakszervezet „Save Our Stages" jelszóval tiltakozó kampányt és gyűlést szervezett, majd az ország különböző részeiből összegyűlt művészhad színes, zajos, jelmezes menetben — a turisták nagy örömére — végigvonult a városon.

A kontinens szokásaival ellentétben a szigetországban nyáron sem szünetel a színház, nyugodtabb talán mint télen, de pezsgő élet folyik ilyenkor is. A kormány intézkedéseinek hatására az egész országban már most előkerültek a régi siker- és kasszadarabok. A musicalok, vígjátékok, komédiák dömpingje árasztotta el nemcsak a londoni színházakat, mivel vidéken is csak ezek a darabok tudják betölteni a nézőteret, s ezek viszont sokszor teljesen kiszorítják a komolyabb darabokat. Londonban a nyári hónapokban több mint 80 színház, kis játékszínpad működik, s ezeknek több mint egyharmada csak a zenés-táncos darabokat játszók, legtöbbször átvéve a New York-i Brodway sikerdarabjait. A West End színházaiban a nagy amerikai musicalok: Chicago, a tizedik éve futó Oh Calcutta, Ain't Misbehavin' és a Peron feleségéről Evitáról szóló mellett még számos amerikai, angol és más nemzetiségű zendés darab is fut. Ilyen a Palace Theatre is, amelyik már évek óta csak a „Jesus Christ Superstar" musicalt tartja a repertoárján, elérve ezzel az angol színháztörténetben a musicalok között a legjelentősebb, több mint 2500-as előadásszámot. Az Adelphi színház a nyár elején felújított egy régi sikerdarabot a nálunk is játszott Charley nénjét. A húsz éve a megzenésítés sorsára jutott Dickens Twist Oliverje is újra színpadra került Olivér címen. A zenés darabok közül egzotikumával kiemelkedik az egy éve nálunk is járt Brasil Tropical színes karnevál jellegű show-műsora. De játszanak olyan darabokat is, amiben szinte minden benne van. „The Rocky Horror Show", ahogy a színlap hirdeti sci-fi rock horror különleges tréfás, zenés darab. Ezekkel a darabokkal mindegyik színház, megint nagy sikert remél.

Ám a néző nemcsak a zenés színházakban találhat könnyű szórakoztató műsorokat, a prózai színházak garmada is tucatjával kínálja azokat, a vígjátéktól a krimiig. Agatha Christie két darabja közül — mindkettőt Pesten is játszották — a Gyilkosság a paplakbant ötödik éve, az Egérfogót a világon leghosszabb ideje — változó szereposztásban és cserélődő rendezőkkel — 27 éve játsszák. Egy másik színházban színpadra vitték a mozikban is látható Csak semmi sexet, mert angolok vagyunk című szatírikus vígjátékot is, de ez a felszólítás vagy túl későn jött, vagy hatástalannak bizonyult, mivel a sex, a pornográfia az angol színházakba is bevonult. Jó néhány színházban a szereplők hiányos öltözetben vagy egy szál semmiben jelennek meg a színpadon, hogy jobban érzékeltethessék és láttathassák azt, amiről ugyanakkor szó van. Az utóbbi időben egyre nagyobb teret szereztek a színházakban is a nemi aberráció női és férfi képviselői, akik több darabjuk játszásával a teljesen szabad szerelem szószólóivá váltak.

De a londoni színházművészet kavalkádjában természetesen megtalálhatók a komoly értékek is, bár szerényebb repertoárral mint amihez a kontinensről jövő néző hozzá van szokva. Látható: Chaucer híres művének a Canterbury mesék színpadi változata, Pirandello: Hat szerep keresi gazdáját és Goethe Faustja. E századi angol írók közül S. Maugham, G. B. Shaw számos darabja és a Vandeville színház T. S. Eliot Családi összejövetelének egész jó előadása. Szintén jó Brecht Kaukázusi krétakörének a The Theatre Royal Stradford Eastbeli interpretálása. Színházi kritikák szerint meglepetés volt a nálunk könyvből és tv-filmről is ismert, Bulgakov Fehér gárda című regényének Aldwych Theatre-beli adaptációja. A kissé tendenciózus beállítás ellenére jól sikerült előadásnak lehet nevezni, s tán nem is csoda, hogy mindig, majdnem telt házzal játsszák. Ugyanezzel a korral egy fiatal angol író szeptember elején „A forradalom gyermekei" címmel bemutatott — egy szovjet-orosz gyermeknevelő intézetben, csavargó kamaszok között játszódó — darabja is foglalkozik.

Az új, formabontó törekvések is helyet kapnak a londoni színpadokon. A Gate Theatre az abszurd színház nagy alakjának E. Ionesco második, 1950-ben írt darabját a „The Lesson"-t játssza. A West End-i színházak, s az országban Invernestől Exeterig, az Ír-szigeten Belfasttól Dublinig, a kis színházak programján feltűnően sok Herold Pinter darab szerepel, és így azt lehet mondani, hogy ott talán ő napjaink egyik legtöbbet játszott kortárs szerzője. Gyakran játsszák a szigetországban elterjedt lunchtime színházak is. Ezek a kis színházak, előterükben egy kis ételbárral, teázóval közel helyezkednek el az üzleti, hivatali negyedekhez és csak délidőben nyitnak ki. Általában ötven fősnél nem nagyobbak, s a darabokban 3—4 színésznél sem játszik több. Egy óra körül az ebédszünetre érkezők a párfalatos ebéd és csésze tea mellé itt egy félórás-órás előadást is kapnak. Mint Pinternek az Étellift, Szoba vagy a Hazatérés, G. B. Shaw O'Flaherty darabja, de látható más prózai mű mellett mindenféle zenés műsor is, az egzotikus népzenétől a modern rockig. Talán a legváltozatosabb repertoárral a kis színházak közül a RADA (Royal Academy of Drafatic Art) Vanbrugh Theater, a pesti Ódry Színpad megfelelője, rendelkezik. A fiatal színészjelölteknek színháza szinte mindig telt házzal játszik, ugyanis a nézők többségét a szomszédságában levő University of London hallgatói teszik ki. Műsoraik felölelik a drámairodalomnak szinte az egészét, a XVII. századi komédiától — Moliere és Shakespeare művein keresztül a klasszikus és modern angol és külföldi írók darabjaiig.

A színházi életben külön színt jelentenek a különböző nemzetiségiek kis színházakban folyó előadásai is, ahol a legkülönbözőbb politikai vagy vallási nézetek kapnak teret. Külön figyelemre méltó London színházai között az Old Vic Mime Theatre, ahol M. Marceau tanítványa Nola Rae igazán világszínvonalú pantomimot játszik.

(Folytatás a 8. oldalon)

Táckör

A VALÓSÁG 1979/6-os számában HANKISS ELEMÉR: FELEMÁS VILÁG? című cikke egy nagyobb tanulmány indító szempontjait tartalmazza. A cím arra a paradox tényre utal, hogy míg *„a magas kultúra tekintetében fejlett, gazdaságilag közepesen fejlett, a mindennapi kultúra vagy viselkedéskultúra terén fejletlen, vagy akár: elmaradott ország vagyunk. És ez az elmaradottság egyre inkább kerékkötőjévé válik a gazdasági-társadalmi fejlődés egészének is."*

A mindennapi viselkedéskultúra kialakulásában fontos szerepet játszik a különféle *közösségekbe való tartozás tudata.* Magyarországon a „társadalom egészséges és hatékony működése szempontjából károsan gyengék a közösségi tudatok". Nemcsak a szélsőséges agresszív, nacionalista, kisebbségi, felekezeti tudatoktól szabadultunk meg, de a lokálpatriotizmus, az egyleti, egyházközségi élet, a klubok visszaszorítása is a kisebb közösségi tudatok *elsorvadását eredményezte.*

Hasonló a helyzet az osztály- és rétegtudattal. „Az osztálykülönbségek és osztályellentétek fokozatos háttérbe szorítását a mi társadalmi viszonyaink között általában pozitív fejleményként szoktuk értelmezni..., azonban... *az osztálytudat gyöngülése* nemcsak követheti, hanem meg is előzheti az objektív különbségek és ellentétek csökkenését, és e folyamat már nem föltétlen pozitív. *Megfoszthatja ugyanis az embereket egy olyan közösségi tudattól,* amely az adott helyzetüknek még megfelelne, helyzetüket, közös érdekeiket és céljaikat megvilágítaná, az összetartozás erejével hatná át őket, életformájukat, viselkedéskultúrájukat koordinálná, tartalommal töltené meg."

A KÖZGAZDASÁGI SZEMLE 1979/5-ös számában MUNKAMEGOSZTÁS ÉS ÉRDEKVISZONYOK címmel MOLNÁR-NÉ VENYIGE JÚLIA írt kitűnő cikket.

Minden gazdasági magatartás alapvető rugója az érdek. *Az érdekviszonyok mélyebb vizsgálata a szocializmushoz fűzött makacsul továbbélő illúziók hatására mégis háttérbe szorul.* A társadalmi, csoport- és egyéni érdekre való felosztás nem tekinti az érdekviszonyok másik metszetét, amely „a gazdaságpolitikai gyakorlat szempontjából legalább ugyanilyen lényeges,... amelyben kifejeződik, hogy bizonyos embercsoportok a társadalmi munka szervezetében elfoglalt helyükből következően sajátos érdekkel rendelkeznek. *Az érdekek alapján... elkülönülő* — esetenként ellentétes — érdekű *csoportoknak tekintem a vállalatok, intézmények felsőszintű vezetőit, a beosztottként dolgozókat általában; valamint a felsőszintű irányító szervek döntéshozó vezetőit."*

A vezetők közvetlenül rendelkeznek a gazdasági erőforrásokkal, döntéseik meghatározóak a gazdasági egységek működésében. Érdekük: *a pozíció megtartása,* a vállalat-intézmény méretének, termelési volumenének, létszámának növelése — hiszen a társadalmi értékrend és a gazdaság érdekeltségi mechanizmusa ezt preferálja.

A vezetőknek ez az érdekeltsége megfelel — a jelen bérszabályozási rendszer mellett — a *beosztottak* közvetlen érdekeinek; *az abszolút biztos munkahely elvezet a kevesebb munkában való érdekeltséghez.*

Talán kevésbé torzult az érdekeltség *a felsőszintű irányítás* terén. Ez abból adódik, hogy anyagi helyzetük teljesen független a hozzájuk tartozó gazdasági egységek eredményeitől, viszont *a tekintély- és a presztízsérdekek itt is dominánsak.* A pozíciók számának gyarapítását, az apparátus felduzzasztását, a gazdasági mechanizmusnak a gazdálkodás részleteibe menő szabályozására irányuló „öntörvénye" tovább fokozza — míg egy helyes irányba orientáló érdekrendszerű gazdaságban a felső vezetésnek csak kivételesen kellene konkrét termelési kérdésekkel foglalkozni —, de *nehéz az apparátusnak önérdekei ellen döntést hozni, különösen azt végre is hajtani.*

A KORUNK 1979/6-os száma a SZOCIOGRÁFIA műfajáról közöl KEREKASZTAL-BESZÉLGETÉST. Bár az utóbbi egy-két évtizedben a korábban burzsoá általudománynak bélyegzett szociológia polgárjogot nyert, és a szociológia kezd egyre inkább benyomulni a felsőoktatásba, a valóság kutatásának, illetve a valóság leírásának, a szociográfiának helyzete még mindig nem megnyugtató — állapítják meg a beszélgetés tudós-író résztvevői. Igaz, hogy Kelet-Európa-szerte *„hitelüket vesztették a idillikus riportok* és az álszociográfiák,... mindannyian *tudni akarjuk, milyenek azok a struktúrák, amelyekben élünk.* Vissza akarják, vissza akarjuk adni a társadalomkutatásnak azt az *önbírálati-kritikai funkcióját,* amelynek hiánya létének lényegétől, hivatásának értelmétől fosztja meg."

Ugyanakkor még ma is számos kérdés megválaszolatlanul él. Aradi József vetette fel a legérdekesebbeket, melyek elhangzása magában is utal *a rendszert vakon igazoló és a valóság néha fájdalmas feltárására törekvő szociológiai-szociográfiai irányzatok még ma is meglevő kettősségére:* „Mire szolgáljon a szociográfia önismerete? Sajátos intézményi kereteinek megteremtésére vagy eltökéltebb partizánkodásra? ...*A nem bürokratikus, nem apologetikus, nem integrált »magányos betyárok« önkéntes kollektivitásának* megteremtésére?... Irányítható, tervezhető-e a szociográfia? Követhet-e egységes célokat és stratégiát? A központosított tervezés nem veszélyezteti-e az autonóm megismerést?... *Lehetséges-e »rugalmasan elszakadni« a külső és felső irányítás történelmi beidegződéseitől?*

Érdemes még egy nyári, de fajsúlyos cikket felidézni: az ÉLET ÉS IRODALOM július 7-i számából MÁRVÁNYI GYÖRGY: DEMOKRÁCIA KICSIBEN ÉS NAGYBAN című cikkének néhány gondolatát.

A szerző a Hernád utcai kísérleti iskola modelljét veti össze társadalmi életünk más modelljeivel. A kísérleti iskola mikrotársadalmában a „dolgozók feletti uralmat" tanulják a gyerekek, saját demokráciájukban, sikeresen. „A baj csak az, hogy az életre általában nem ezzel a módszerrel készítik fel a gyerekeket,... *ezért fejlődik lassan társadalmunk demokratizmusa.* Vajon az iskolából kilépve egyszerre megsokasodnak a lehetőségek a nyílt, demokratikus vitákra? *Vajon a munkahelyi közösségekben megteremtik a döntések nyilvános eszmecserék útján történő előkészítésének feltételeit?* — kérdezi tamáskodva a szerző.

Társadalmunk építésének nehéz szakaszában jobban ki lehetne használni *a szélesebb körű demokráciában rejlő jelentős erőforrásokat* — sugallja a cikk. A döntések *előkészítésében* való tevékeny részvétel nélkül nem várható a *végrehajtásban* az eddiginél aktívabb részvétel. *A demokratikusabb döntés* vonhatja maga után a nagyobb *kötelességtudatot,* a több *felelősségvállalást.* A Hernád utcai modell *(kritika — reagálás a problémára — helyzetfelmérés — a döntés előkészítése a közösséggel együtt — felelősségvállalás és részvétel a végrehajtásban — tájékoztatás az eseményekről)* adott.

Mégis, ma „mintha a »felnőtt világnak« *kevesebb ideje jutna a gondolatébresztő, alkotásra ösztönző vitákra...* Pedig a vita a legjobb alkalom a meggyőzésre..., (de a vitát) nálunk csak a döntések, határozatok *után* veszik számításba, amikor a végrehajtáshoz kell megszerezni az emberek egyetértését."

KÖRÖSÉNYI—B. KISS

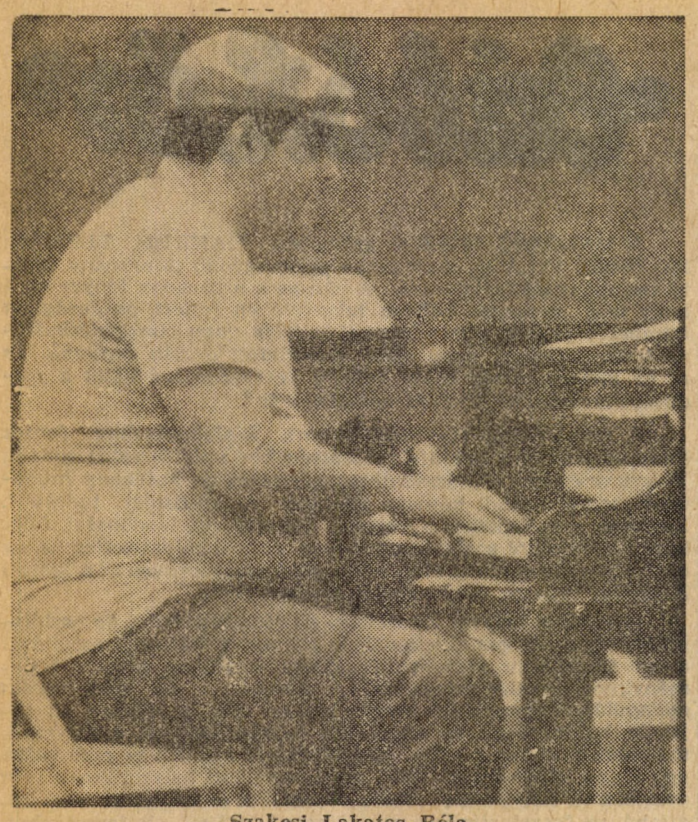

Szakcsi Lakatos Béla

TANDEMJAZZ

November első hétvégéje igen mozgalmasnak ígérkezik. Az eddig megszokott jazzszombatok ugyanis kibővültek — talán nem túlzás — jazzfesztiválnak is beillő koncertekké. Számtalan lehetőség közül kellett a legmegfelelőbbet kiválasztani és szerencsére addig már eljutottunk, hogy a jazzhétvégével kapcsolatban jóval több a biztos pont, mint a valószínűtlen. Természetesen akadhatnak váratlan fordulatok is, de ehhez — sajnos — kénytelenek voltunk, s vagyunk hozzászokni. A kétnapos előadás kétszer akkora lehetőségeket kínál, de legalább akkora az esély, ha nem nagyobb, hogy valami előre nem látható közbejöjjön.

Ragaszkodva az eddigi hagyományokhoz, a remélhetőleg nagy közönség kegyeit külföldi zenészek meghívásával szeretnénk megnyerni. *Benkóékat* és a *Pege* együttest jól ismerik, így nagyobb figyelem kíséri a nemzetközi gárda bemutatkozását. A névsorban ezúttal is rangos előadókat lehet felfedezni, olyanokat, akik hírnevüknek megfelelő produkciót képesek nyújtani.

Jiri Stivin mindig is színes egyénisége volt a jazz világának. A váratlan, ötletes megoldásokra sűrűn vállalkozó cseh fuvolás (aki, mint jó zenészhez illik, az altszaxofonnal is kitűnően bánik) évek óta Európa legjobbja. Tehát nemcsak lepényszerű sapkája emeli ki környezetéből, alatta is van valami...

A szovjet jazzről viszonylag keveset tud a hazai közönség — kivéve persze azokat, akik rendszeres látogatói a debreceni fesztiválnak. Ott szerepelt először hazánkban *Leonyid Csizsik*, aki most nálunk is bemutatkozik. A koncertzongoristaként indult zenész különleges — komoly zenei — népdal és jazzelemekből álló műsorral lepte meg hallgatóságát. Ilyen jellegű programokhoz az egyik legmegfelelőbb forma a szólókoncert — amellyel itt is tovább szaporíthatja híveinek táborát.

A nyugatnémet *Toto Blanke* a szólógitár mestere. Együttesének neve az *„Electric Circus”* előre sejteti irányzatukat, a standard elemekkel felépített fusion zenét. „Manapság az elektromos jazz előretörésével az improvizációk ellenére is a jazz hátterében marad. *Toto Blanke* első nagylemeze nem sorolható ide, mivel eltér a ma uralkodó trendtől. Nem torkollik elektromos pokolba, az egész lemezen a melódia az uralkodó.” — írták róluk lemezük bemutatásakor. A különlegességet a gitár és a szintetizátor összekapcsolása kölcsönzi, amely csupán a hangzás kiterjesztését szolgálja.

E három zenész mellett a programban szerepel még a *Mahagon*, az *Extra Ball* és a *Zgraja-Bednarek* lengyel duó mellett Babos Gyula új együttese, a *Saturnus* is. A mai jazz valamennyi jelentősebb irányzata szerepel tehát — Európa-hírű zenészek előadásában. A dixielandtól az elektromos jazzig mindenki megtalálhatja számítását, még azok is, akiket a jazz szó elijesztene. Mivel ezidáig jobb nevet senki sem talált ki, maradjunk a réginél, ezen belül azonban korlátlanok a lehetőségek minden *zenét* szerető ember számára. Előre is jó szórakozást kíván a Közgáz Jazz Klub!

V. S.

Czesław Bartkovszki

Kösz a fesztivált!

Árva gitárosok rekedtes éneke. Fásult dalnokok erőltetett vidámsága. ÉLNI ÉLNI ÉLNI JÓ, HA NINCS A SZÍVEDBEN GOLYÓ. Igen, énekeljük közösen a refrént. Igen, valaki még nem tapsol. Igen, együtt vagyunk és külön-külön magunkbafordultan, mint a füvek. VASÁRNAP VAN, ESIK A HÓ, DE A SZAKADÉK SZÉLÉN NEM IS OLYAN JÓ — bölcseleg Boros Lajos. Ugyanazt énekli, amit szokott, összekötőszövegelése se változott. ÉLETBEN TARTALAK, HA BELEDÖGLESZ IS — énekli az orvosokról. Szórakoztatlak, ha beledöglesz is.

Dinnyés nagy száma, hetedikes korom óta: ARANYÁGON ÜL A SÁRMÁNY. Dévényi Ádám, Latin Combo, Dévai Nagy Kamilla... Vitai Ildikó lányával megzizegteti, megsusogtatja, megklappogtatja az aranyos kicsinyeket. Mi még álmosak vagyunk? Kedvetlenek?

Aztán újra árva gitárosok. Pol-beatből élni? Politikából élni? SÍNEN VAGYUNK, CSAK KERÉK NINCSEN, SÍNEN VAGYUNK, NINCS ÁRAMSZEDŐ. Berki Tamás énekli messze a legigazabbat: EZER MAGÁNY LÓT UTCAHOSSZAT, EMBERT KOLDULNI EGYRE ROSSZABB, HIDEG KÓRTERMÉBEN AZ ESTNEK BOLDOGOK, AKIK MÉG SZERETNEK.

Halász Péter diákat vetít, izzó szavakkal beszél a csángók sorsáról. Kóka Rozália meséi de szépek!

Szól a doromb, szól a dob, szól a síp: hív a vásár, hív a nép. A város egyetlen dorombosa, csak egy napig, százötvenért! Az ország egyetlen dorombosa, már csak egy órát, százötvenért! Dorombok, dudák, furulyák, dobok, láncok, díszek, tányérok, korsók, székek, kaktuszok, játékok mütyürök, féldrágakövek, de nem félolcsó áron! Igazi vattacukor! A büfében ünnepi árak! S a büfélány milyen csinos!

Megpróbálhatsz fazekaskodni. A korong rugdosása-forgatása mennyire megy mindenkinek! Csak az agyag nem engedelmeskedik suta kezednek.

Pásztorok pásztorok nótáznak mókáznak. Jézust várják, Jézust köszöntik. Betlehemi játék a Dimitrov téri roskadozó házban. Néptáncbemutató. Mi is bemutatjuk: magyar táncház.

Vérbeli-vérbő rock-dalnok pattan elő, de nem rockot, hanem igazi vadnyugati ízeket idéz. A 100 Folk Celsius dalol Fekete Bölényről, Ohio partjáról, Dohány utca sarkáról.

A Kaláka újra csak új, jó számokat is hoz. Kedvesek, tetszenek, nevetünk.

Kormorán: balkáni és magyar népdallam-motívumok rock-ritmussal, korai Beatlesre, Illésre jellemző modorral, bájjal. Szép, okos, s kedves dalok. A tenyerek őszintén csattognak, de Koltai Gergely elhárítja az éljenzést: ünnepeljük a közgázos szervezőket ezért a csodálatos napért! Köszönjük, Közgázosok! Kösz! Kösz!

Rendezők nyögik: négyezernél is több ember itt még sose volt! Se dzsesszen, se rockon. Tizensok órán át, micsoda munka! Az öreg épület össze ne dőljön!

Fonográf. Mikor látott ilyen szoros embertömeget? LÖKD IDE A SÖRT, MENJÜNK GYEREKEK. Mért játszunk countryt? Mert ez olyan tiszta és ártatlan. És mi tiszták és ártatlanok vagyunk — mondják, kik régen Petőfiről, zászlóról, utcáról, útról daloltak. VIDÉKI KISLÁNY, TÁVOLBÓL ÍROK, KEDVESEM. Bródyék sztorija egy nemzedék sztorija. A magyar Beatles voltak. Ma a magyar Wings talán?

Aztán Levi gitárján pár akkord csendül: NÉHA FURCSA HANGULATBAN AZ UTCÁT JÁROM EGYMAGAMBAN. Éktelen sikongás mindenfelől. Nehéz ilyen múlt után a jelenből élni. Majd: CSILLOGÓ FEKETE LEMEZEKEN LITTLE RICHARD ÉNEKEL. HOGYHA HALLOM ÉN, MINDEN AZ ENYÉM, SIKÍTANI AKAROK! És mindenki, mindenki, mindenki együtt sikít. Komoly huszonéveseknek fájdul bele a torka. Srácok lettek újra.

Country- és rock and roll-diszkó. Fats Domino, Everly Brothers kel ki a múltból s ugrabugrál köztünk, vidáman ropva a shaket, a rockyt, a tvisztet.

Odébb: pördül a nép, fordul a nép, most délszláv zenére, most görög zenére. Százak járják, kéz a kézben, lánccá áll a lánc. Hevesebb a ritmus, gyorsul a láb, forróbb a levegő, forrongóbb a tánc. Hencidától Boncidáig folyik a vigasság. Az egyetem kalapot emel, az oszlopok táncra perdülnek, máig is lejtik, ha el nem dőltek. Aki nem hiszi, járjon utána. Együtt a kezek, a lábak, a szívek!

Ez férfimunka, de főleg jó mulatság, jó mulatság, jó mulatság volt. Jó volt embereket örülni látni. Kösz!

B. KISS

HOLLAND FILMEK BUDAPESTEN

A szeptemberben megrendezett holland filmhétnek sok ezer látogatója volt. A színes válogatás tájékoztatást adott arról, hol tart, és milyen a holland film, s ezen túl bemutatta magát az országot és történelmének néhány fejezetét is. A Toldi mozi programján szereplő hét játékfilmet állandó telt ház mellett mutatták be, még néhány éjszakai pótelőadást is tartottak. Nyilván a ritka lehetőség vonzotta a legtöbb nézőt, minthogy az utóbbi években nem láthattunk holland filmet a magyar mozikban.

A rendezvénysorozaton Paul de Lussanet REJTÉLYEK című alkotása aratta a legnagyobb sikert. A Nobel-díjas norvég Kunt Hamsun regényéből készült film főszerepét a híres szépségű Sylvia Kristel játszotta. Mai témát dolgozott fel Rene van Nie a LOPOTT SZERETET-ben. Fons Rademakers MAX HAVELAAR-ja a gyarmati múltat idézi fel, az EGY NEMZET VAGYUNK című filmjében Pim de la Parra egy Hollandiában tanuló surinami fiú történetét meséli el. Guido Pieters DR. VLIMMEN-je egy állatorvosról szól a nagy gazdasági válság éveiben, a PASTORALE pedig a II. világháború alatti holland ellenállásról ad képet. Végül Jos Stelling REMBRANDT-ja a nagy festő életét mutatja be, hiteles atmoszférát teremtve a nyugodt, lírai képsorokkal, a sötét tónusokkal, a korhű zenével.

A téma, a műfaj és a megvalósítás változatossága a holland filmművészet széles spektrumát adja. Érdemes azért kicsit visszapillantani, tovább bővíteni ezt a kört, hogy az ország filmművészetének folyamatában tudjuk elhelyezni a látott filmeket és alkotóikat.

A holland filmgyártás A bemutatott filmek és alkotóik

Heine mondta állítólag a következő szavakat: „Ha a világ elpusztul, menj Hollandiába, ott minden ötven évvel később történik.” Gyakran olvasni a holland filmesektől ilyen idézeteket, meg a kis országra, a kevesek által beszélt nyelvre való hivatkozást; mintegy mentegetőzésként. Igaz, azután hozzáteszik szerényen, hogy az utóbbi években azért jelentős sikereket értek el nemzetközi fesztiválokon.

Hollandiában 1896 óta működnek nyilvános mozik. Az első filmgyártó társaságok csak a II. világháború éveiben indultak fejlődésnek, amikor mérséklődött a hazai filmgyártásra nehezedő erős amerikai és francia konkurrencia. Holland filmművészetről lényegében 1927-től beszélhetünk, ekkor hozták létre a Holland Filmligát. A holland filmgyártás legnagyobb problémája a finanszírozás. Ezért hozta létre a kormány 1956-ban a nemzeti gyá.tási alapot, mely elsősorban azoknak a fiatal művészeknek nyújt támogatást, akik a rövidfilmgyártásban ígéretesen kezdték pályájukat.

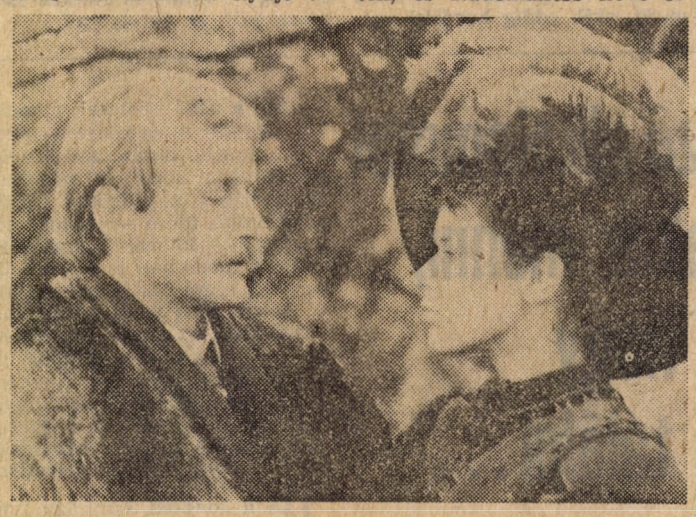

Rutger Hauer és Sylvia Kristel a REJTÉLYEK-ben

A holland rövidfilm világhírű; több rangos nemzetközi díjjal büszkélkedhet. Paul Driessen DÁVID-ja és Co Hoedeman HOMOKVÁR-ja Grand Prix-t, az utóbbi még Akadémiai díjat is kapott Hollywoodban.

A hetvenes években Hollandiában is jelentős mértékben csökkent a mozilátogatók száma. A visszaesés üteme azonban 1977-ben mérséklődött, és a működő mozik száma ismét elérte az 1968-as 452-t. (1977-ben egyébként Hollandiában 26.3 millió volt a mozinézők száma, összevetésül: Magyarországon abban az évben 76 millió.)

Fons Rademakers

Fons Rademakers a legismertebb filmrendező, aki egyébként a filmhét alkalmából ellátogatott Budapestre. Nyolcadik és egyben legsikeresebb alkotása az 1976-ban készített MAX HAVELAAR, mellyel nemzetközi elismerést vívott ki magának. (A tekintélyes londoni International Film Guide az 1979-es „év rendezői” közé sorolja, Herzoggal, Benegallal, Scorsesezel és Mészáros Mártával együtt.)

Rademakersre nem jellemző az élet tradicionálisan dokumentarista megközelítése. Gazdagon átszövik világát a fantázia álomképei, vágyak és nyomasztó félelmek, s ebben valahogy Ingmar Bergmanhoz áll közel, akinek művészetét nagyon jól ismeri és szereti. Fellininél és De Sicánál, David Lean-nél és Jaques Becmertté vált. További filmjei közül feltétlenül meg kell említenünk a gyermekkor téli estéit idéző, de inkább irónikus, mintsem szentimentális hangvételű VIDÁM ESTÉ-t, valamint a nagy közönségsikert aratott MIRÁ-t, ezt a Belgiumban forgatott, bukolikus alkotást. A MAX HAVELAAR kétségkívül a legismertebb filmje.

Max Havelaar

Rademakers régi álmát váltotta valóra, amikor megfilmesítette E. D. Dekker 1859-ben írt, részben önéletrajzi ihletésű könyvét, mely a holland gyarmatosítók jávai korrupcióit leplezi le. A film központi figurája az újonnan kinevezett lebaki helytartóhelyettes, Havelaar, aki nagy tervekkel és ambíciókkal érkezik a távoli szigetre, ott súlyos visszaélésekkel, törvénysértésekkel találja magát szemben, de semmit sem tud megváltoztatni, s végül megbuktatják.

Rademakers megfelelően időzített, de pontosan kiszámítható izgalmas jelenetekkel próbál feszültséget teremteni. Ezek az epizódok nem mindig tartoznak szervesen a történethez, de kalandot jelentenek szárazföldön és vízen egyaránt. Ilyen a tigris és a bivaly véres párharca. Havelaar cápák előli megmenekülése, a kígyók megjelenése a játszó kisfiú körül, egy mérgezéses halál naturalista képsora, a lázadó bennszülöttek kegyetlen lemészárlása. Mindezek erőteljesen emlékeztetnek a kommerszfilm jegyeire.

Ami a filmet valóban értékessé teszi, az az egzotikus táj szépsége, a keleti dallamok és táncok, és a főszereplő, Peter Faber játéka. Max Havelaar már az első pillanattól kialakult jellem, vagyis pontosan olyan elszánt és makacs marad végig, mint az első cápakalandnál volt. A karrier, a meggazdagodás vágya őt is vonzza, de kompromisszumra nem hajlik, mint a többi honfitársa, a beosztottjai és felettesei. Magára marad igazával, erkölcsi tisztaságával. Bukása törvényszerű. Faber bőven kap alkalmat arra, hogy bizonyítsa hőse férfias bátorságát, lovagiasságát, de minthogy nem fejlődő jellemről van szó, a rendező nem is tartja szükségesnek, hogy mélyebben bepillantson Havelaar szigorú tekintete mögé.

Faber számára több lehetőség nyílik a mélyebb ábrázolásra, a DR. VLIMMEN című filmben, melyben szintén ő játssza a főszerepet. Éppen a népszerű fiatal színész játéka teszi elfogadhatóvá a harmincas évek nyomasztó légkörében, egy brabanti kisvárosban játszódó egyébként eléggé átlagos filmet.

Sylvia Kristel és a Rejtélyek

Sylvia Kristelt két filmben is láthattuk. A PASTORALÉ-ban nem főszerepet játszik, de nagyon finoman és mégis határozottan alakítja az angoltanárnőt, aki a tapasztalatlan, olykor ügyetlen ellenállók között az egyetlen igazán tudatos, veszélyt vállaló és tragikus sorsú hős.

A REJTÉLYEK-ben Sylvia Kristel Rutger Hauerral és az EGY CSEPP MÉZ-ben feltűnt Rita Tushinghammal együtt játszik.

Egy rejtélyes gyilkosság után ismeretlen fiatal férfi jelenik meg a városban, nyugtalanságot kelt, sok ember életét megzavarja, és amikor „elmegy”, két megtört nőt hagy maga mögött. Nemcsak a történet, hanem maga az egész film is olyan, mint egy szép látomás.

★

Mi is a filmhét célja? Olyan filmek bemutatása, melyek hűen reprezentálják egy adott ország filmművészetét. Ezek az alkotások általában nem mind kerülnek széles forgalmazásba, s a nézők egy igényesebb, szűkebb körének érdeklődésére számítanak. Ritka alkalom arra, hogy eredeti nyelven nézzünk meg olyan filmeket, melyeket többé nem vetítenek magyar mozikban.

A közeljövőben a Szovjetunió, az NDK és az NSZK filmművészete mutatkozik be, reméljük, hasonló sikerrel.

Kozma Ilona

Baráti látogatás

„Immár hagyomány, hogy jó kapcsolatokra törekszünk más országok ideológiai tanszékeivel. Ennek jegyében vettük fel a kapcsolatot a Közgazdaságtudományi Egyetem tudományos szocializmus tanszékével is. A tanszékek közötti jó viszonyt megalapozta több (a marxizmus—leninizmus konkrét kérdéseinek, netán az egyetemi diákság ideológiai nevelésének, oktatásának szentelt) tudományos konferencia, amelyen alkalmunk volt egymás álláspontját megismerni. Jelenlegi látogatásomnak legfőbb célja, hogy még közelebbről megismerjem e tanszék oktatási és kutatási munkáját, kölcsönösen kicseréljük tapasztalatainkat, s hogy az eddigi kapcsolatokat még konkrétabbá, még elmélyültebbé tegyük."

Neves professzorokat látott vendégül egyetemünk tudományos szocializmus tanszéke október 7-től: dr. Samil Magomedovics Muncsajev elvtársat, aki a moszkvai „Plehanov" Népgazdaságtervezési Főiskola „SZKP-történet" tanszékének a vezetője (valamint a szovjet Társadalomtudományi Intézet igazgatója), s akitől a fent idézett mondatok származnak, valamint dr. Tadeusz Stepién elvtársat, a varsói Népgazdaságtervezés és Statisztikai Főiskola „Politikatudományok alapjai" tanszék vezetőjét. Muncsajev elvtárs tehát a kapcsolatok elmélyítésének céljából látogatott egyetemünkre, Stepién elvtárs viszont a már három éve tartó (szerződésen alapuló) együttműködés jegyében az eddigi tapasztalatok, eredmények összegzésére, áttekintésére érkezett:

— Tanszékeink között mind oktatási, mind kutatási téren komoly munkakapcsolat alakult ki, amelynek elmélyültségét akár a tanszékek közötti kutatócsere, akár pedig több tudományos konferencia is jól jellemez. Tavaly Budapesten zajlott egy színvonalas konferencia a marxista—leninista párttal kapcsolatos kérdésekről, az idén szeptemberben pedig Varsóban került sor a szocialista demokrácia aktuális kérdéseinek megvitatására.

Külön szeretném aláhúzni a tudományos szocializmus tanszék aktív szerepét, és Poller Imre elvtárs messzemenő segítőkészségét a kapcsolatok ápolásában.

— Milyen ideológiai tárgyakat oktatnak a moszkvai illetve a varsói főiskolán, ezek mennyiben általános jellegűek (kötelezőek), és hogyan illeszkedik e képzési rendszerbe az önök tanszékeinek a munkája?

— A Plehanov Főiskolán az SZKP történetét, politikai gazdaságtant, filozófiát és tudományos kommunizmust oktatunk. Ezek között is azonban az SZKP története különleges helyet foglal el. Első-másodévben adjuk elő a tárgyat (összesen 170 órában!) ezt követi a politikai gazdaságtan, a filozófia, és végül az egész összefoglalása a tudományos kommunizmus. Tárgyunk súlyát az is jól mutatja, hogy a tudományos kommunizmus szaktól függetlenül államvizsgatárgy, s a kérdések jelentős része az SZKP történetének témaköréből kerül ki.

A hallgatók egyébként nemcsak a vizsgák során adhatnak számot tudásukról, hanem *minden* diák készít egy házidolgozatot, amelyet versenyszerűen elbírálnak, s a legjobbak városi, területi, esetleg országos szintig is eljuthatnak. E házidolgozatok rendszerének egyébként távolabbi célja még az is, hogy a káderképzéshez, káderutánpótláshoz bizonyos támpontot, segítséget adjon.

A varsói főiskola ideológiai képzésének felépítése már hasonlóbb a miénkhez. Mint Stepién elvtárs elmondta „...az első évben politikai gazdaságtant oktatunk, mégpedig külön kapitalista és külön szocialista politikai gazdaságtant. Másodikban kerül sor a marxista—leninista filozófia oktatására (120 órában) és ugyanilyen óraszám mellett (60 óra előadás, 60 óra szeminárium) tanítjuk harmadikban a „politikai tudomány" című tárgyat".

Évente egyébként legalább 30—40 hallgató írja a diplomáját politikatudomány tárgyból.

Végezetül a látogatást követő további tervekre terelődött a szó.

— Olyan felhatalmazással érkeztem — jegyezte meg ennek kapcsán Samil Magomedovics Muncsajev —, hogy minden lehetőségem megvan a kapcsolatok felvételére, konkretizálására. Ami a távolabbi célt illeti, szeretnénk megvalósítani oktatóink-kutatóink hosszabb-rövidebb időre szóló kölcsönös kiküldését, esetleg aspiránsok esetében is lehetne „cseréről" szó. Mindenképpen hasznos lenne, ha sor kerülhetne hosszabb közös kutatásokra, és nagy örömmel látnánk, ha a tudományos szocializmus neves oktatói előadásokat tartanának főiskolánkon.

Ami pedig a lengyel—magyar együttműködést illeti, a közös munka eredményeinek összefoglalására egy tudományos cikkgyűjteményt készítenek elő.

A tanszék vendégei 15-én utaztak el hazánkból.

F. Gy.

Kelemen-show

Meglehetősen látványos játék a röplabda, gondoljunk csak a mutatós védésekre, vetődésekre, az energikus leütésekre, s a hosszú, csattogó labdamenetekre. NB I-es női röplabda-csapatunk mérkőzései kétszeres látványossággal is szolgálnak, hiszen ezeket a parádés produkciókat igen csinos lányok adják elő. Az egyik „szépségdíjas", Kelemen Éva, a nyár végén igazolt át a TF-ről a Közgázra, s a pályán olykor igazi show-t mutat be. Most ebből adunk némi ízelítőt (egy szépen kivitelezett nyitás-fogás és leütés erejéig) mindazoknak, akik még nem voltak együttesünk mérkőzésén. Hátha szorgalmasabb látogatói és buzdítói lesznek a csapatnak.

Szöveg: Borsi
Fotó: Fáth

Kézilabdásaink

Újságunk rendszeresen figyelemmel kíséri a Közgázon belül működő sportszakosztályok életét. Annál is inkább, mert az egyetem sportolói még az országos szintű versenyeken is becsülettel megállják a helyüket. Különösképpen vonatkozik ez a labdasportok űzésére. Ezúttal a kézilabdás fiúk egy edzésére látogattunk el, hogy közelről is betekintést nyerhessünk munkájukba. Manapság bármilyen sporteredmény felmutatásához kemény edzésre van szükség. A őszi szezonra való felkészülést kézilabdásaink a népligeti O. S. C. pályán kezdték meg. Ez a környezet valóban alkalmas akár kemény kondícionáló, akár technikai edzések lebonyolítására.

Pordán István, a csapat fiatal edzője mégis aggódik az edzéslehetőségek miatt, s mint szavaiból kiderül, nem is alaptalanul:

„Az O. S. C. pályát nagy nehézségek árán tudtuk megszerezni, miután a László kórház érthetetlen módon egyik napról a másikra felbontotta a szerződést. Nagy szerencse, hogy az orvosegyetemisták ki tudtak segíteni bennünket."

A hideg beálltával a kézilabdások is kénytelenek terembe vonulni. De mint köztudott, egyetemünk sem bővelkedik tornatermekben, így akkor csak a kezdvezőtlen késő esti órákban tudják edzéseiket lebonyolítani.

Szerencsére ezek a kisebb-nagyobb kellemetlenségek nem gátolják a csapatot a bajnokságban való szereplésben.

1978 óta Pordán István szakedző — aki maga is aktív kézilabdás — irányítja az edzéseket.

A kézilabdacsapat jelen pillanatban a Budapest-bajnokság III. osztályában játszik, de minden esélye megvan a felsőbb osztályba való jutásra: mert a 2. hely, ahol most állnak, ehhez már elegendő.

Kísérjük most figyelemmel a tréner és tanítványai munkáját:

Pezsgő ritmusban, jó hangulatban folyik az edzés. A különböző technikai és kondicionáló gyakorlatok sűrűn váltják egymást. Egy percre sincs megállás, s bár az idő már elég hűvös, senki sem panaszkodik arra, hogy fázna.

Akad egy-két késő is (mivel egyetemi csapatról van szó, az ilyet — ha nem fordul sűrűn elő — még el lehet nézni), de ez nem jelent felmentést a bemelegítő futás alól. A játékos, de mégis magas technikai felkészültséget igénylő labdagyakorlatok még élvezetesebbé, izgalmasabbá teszik az edzést, lehetőséget nyújtva a játékosoknak az egymás közti rivalizálásra, versenyzésre. Mint az edző elmondta, a csapat rendkívül jól összeszokott, ismerik egymást, egymás szokásait a játékosok. Kiugró egyéniségű, különleges képzettségű játékosa nincs a csapatnak, nagyjából mindenki egyforma játékerőt képvisel. Az utánpótlásnál azonban némi gondok mutatkoznak...

Épp ezért, ha valaki ambíciót, kedvet érez magában a kézilabdázás iránt (különösképpen az első évfolyamosok közül!!), vagy ha csak pusztán természetes mozgásigényét szeretné kielégíteni, azokat szívesen várja a szakosztály.

Bár olyan gondok egyáltalán nem fenyegetik a csapatot, hogy a mérkőzéseken ne tudnának részt venni emberhiány miatt, de azért friss, új erőkre szüksége van a csapatnak.

Janicsek Tamás

Tollaslabda-toborzó

Szombatonként 8 órától a tollaslabda szerelmesei hódolhatnak kedvenc sportágunknak. Katona Sándornak a testnevelési tanszék munkatársának vezetésével hamarosan már három pályán játszhatnak a diákok a Kinizsi utcai tornateremben. A most alakuló kis közösség várja azokat, akik már ismerik e sportág rejtelmeit (magyarán: nem kezdők). Lehet, hogy új szakosztály bontogatja szárnyait?

A négy túráról még egyszer

A legutóbbi beszélgetésünket Szelényi Györggyel azzal fejeztük be, hogy az október 28-i túrával kapcsolatos konkrétumokra még visszatérünk. Nos, íme a műsor:

Időpont:
október 28-a, vasárnap délelőtt.

Helyszín:
A királyréti turistaház és környéke.

Megközelíthető:
A Nyugati Pályaudvarról. Verőcemaros-Felsőig vonattal, onnan tovább busszal Királyrétig.

A program:
Két fő részből áll, az egyik természetjáró akadályverseny, amelyen maximum tízes létszámú csapatok indulhatnak, viszont tetszés szerinti összeállításban. A másik tájékozódási futás lesz. Ezt kis szintkülönbségű pályán rendezik, amelyet minden nehézség nélkül teljesíteni lehet, s még tájoló sem kell hozzá.

Ezen kívül minden résztvevő — olyanok, akik még nem indultak el, vagy akik már befejezték, esetleg olyanok, akik egyáltalán nem vesznek ezeken részt — különböző játékos sportvetélkedőkön mérhetik össze tudásukat, leleményességüket.

Lesz még mini-fórum, ahol a legaktuálisabb kül- és belpolitikai, valamint oktatáspolitikai kérdésekre kaphatnak választ a jelenlevők. A válaszokat egyetemünk különböző tanszékeinek vezető tanárai fogják megadni. Ez leginkább azon egyetemek, illetve főiskolák hallgatói számára lesz érdekes, amelyeken nincsenek ilyen, vagy ehhez hasonló tanszékek.

Szerepel még a programban politikai TOTÓ és pol-beat is. A Kossuth Könyvkiadó felől olyan információk érkeztek, hogy a színhelyen valószínűleg egy kis reklámmal egybekötött kirakodó vásárt fognak rendezni. (De ez ma még egyáltalán nem biztos.)

Díjak:
Minden vetélkedő nyertese jutalmat kap. (Feltételezhetően nem eszmeit.) Az összesítésben legjobb eredményeket elérő, és a legnagyobb létszámmal megjelenő intézmény külön díjazásban részesül. Hogy ez mi lesz, azt inkább majd ott.

Étkezési lehetőség:
Aki nem visz magával hideg élelmet, az saját költségére ehet a turistaház éttermében.

Az előbb leírtakból azt hiszem látszik, hogy érdemes lesz 28-án Királyrétre kirándulni. Megéri! **Madarász**

Egyetemünk sportszakosztályai

Szabad a vásár

Szakosztály	Edző, vezető neve	Edzések időpontja	Edzések helye
Asztalitenisz	Krassó József	hétfő, szerda, csütörtök 18 órától	aula
Cselgáncs kezdő ifi haladó felnőtt	Oláh János Nádai Pál	hétfő, szerda, péntek 17-19 óráig hétfő, szerda, péntek 19-21 óráig	Egyetem /kisterem/
Kézilabda női ffi	Bata Erzsébet Pordán István	kedd, csütörtök 17-19-ig	Népliget OSC pálya
Kosárlabda női ffi	Tóth Andorné Kunits Péter	kedd 17-19,30-ig, csüt. 18,30-20-ig hétfő, szerda 19-től, csüt. 20 órától	Kinizsi tornaterem Kinizsi tornaterem
Röplabda ifi női férfi	Kristófcsik Zoltánné Baranyai Mihály	hétfő, szerda, péntek 15-16,30-ig hétfő, szerda, péntek 16,30-19-ig kedd fél 8	Kinizsi tornaterem Kinizsi tornaterem Kinizsi tornaterem
Természetjárás	Jelentkezni lehet: Amberger Teréz Tel: 186-326		
Tájékozódási futás	Petrich Ákos	hétfő, szerda 17-18,30 péntek 16-17,30	indulás a kisteremből

Az egyetem életében mindig nehézséget jelent egy új tanév kezdete, hiszen a végzett hallgatók legtöbbje a szakosztályokat is elhagyja. Az elsősök kellő tájékoztatás hiányában nem tudják, hogy a különböző edzések hol és mikor vannak, s egyáltalán kinél kell jelentkezni.

Továbbá a szakosztályok utánpótláshiányban szenvednek, ezért kérjük azokat az első- és másodéves hallgatókat, akik kedvet éreznek valamelyik sportághoz, a táblázaton közölt helyen és időpontban jelentkezzenek.

A KSC vezetősége

Bemutatkozik a politikai képzési bizottság

A pol. képzési bizottságot az egyetemi köldöttértekezlet döntése alapján alakítottuk ki. A bizottság feladata kettős: egyrészt szervezi és irányítja a vezetőképzést, másrészt kutató-elemző-javaslattevő munkát végez.

A vezetőképző csoport tagjai a következők: a kilenc szakvezetőség pol. képzési felelősei, Gyömrei Gábor, Jendrolovics Pál, Sándor Péter.

A kutatócsoport tagjai: Könczei György, Völgyi Tamás, Berczelly Johanna, Juhász János, Balyó László, Molnár Gabriella, Eisler Béla, Radványi Zsolt, Páles György, Boródi Ferenc, Csirkés László, Burka Endre, Pongrácz László, Nagy Ilona, Vass László, Basch Péter, Pásztor Miklós...

A pontok azt jelzik, hogy a névsor nem végleges. Akinek van kedve résztvenni az elemző munkában, minden külön értesítés nélkül segíthet a kutatócsoport tagjainak.

Milyen lesz a politikai képzési rendszer?

Az alapszervezetek az év folyamán tartsanak olyan ideológiai és politikai beszélgetéseket (fontos: hol, mikor, kivel), ahol betekintést kaphatnak a mai világ és főleg a mai magyar társadalom dilemmáiba; abba a gyötrelmes, de szép folyamatba, ahol ezeket a dilemmákat megoldani igyekeznek. Az aktívaképzést a reszort megbeszélések keretén belül biztosítjuk. Itt mindig konkrét, a feladatok politikumához kapcsolódó képzés lesz.

A vezetőképzést ebben az évben csak a titkárok és agit.-prop.-titkárok részére tudjuk megszervezni.

Az év során 5 alkalommal találkozunk, az alábbi témakörök politikai és gyakorlati megbeszélésére: *a magyar társadalom politikai működése, mi az egyetem — milyen a Közgáz?, tapasztalatgyűjtés és önkifejezés, értelmiségi viszonyok ma itt nálunk, az MSZMP XII. kongresszusa.*

A csoportbeosztás a következő: az elsős alapszervezeti titkárok külön egy-egy csoportban, a többi évfolyamnál szakonként lesz a vezetőképzés (itt tehát együtt lesznek az egy szakhoz tartozó titkárok és agit.-prop.-titkárok). *A szakonkénti képzést a szak pol. képzési felelőse szervezi és tartja a kiscsoportos részét.*

A szakvezetőségek titkárai, agit.-prop.-titkárai és pol. képzési felelősei részére, valamint az első évfolyam titkára és agit.-prop.-titkára részére (összesen tehát 29 fő) egy csoportban.

Az időpontok: 1. téma: a szakvezetőségeknek október 24., az alapszervezeti vezetőségek kijelölt tagjainak: október 31. 2. téma: november vége; 3. téma: február eleje; 4. téma: március eleje; 5. téma: április.

Mivel foglalkozik a kutatócsoport?

Tervünk az, hogy ebben az évben a KISZ legfontosabb egyetemi vonatkozásait fogjuk elemezni és javaslatokat készíteni a KISZ-bizottság részére, illetve a küldöttértekezletnek. A közgázos hallgatói érdekviszonyokat, konfliktusokat és a politikai orientációkat szeretnénk feltérképezni. Mivel mindig az egyetemi demokráciáról beszélünk, mi most inkább az egyetemi nyilvánosság vizsgálatát végezzük el.

Ezek a vizsgálódások háttéranyagot szolgáltatnak a pol. képzési rendszer számára, a kutatócsoport tagjai résztvesznek az egyetemi közéletben (Közgazdász, különböző klubok, pol. táborok, stb.) és reméljük, tudunk néhány javaslatot tenni mozgalmi életünk alakítására is.

Sándor Péter,
a KISZ-bizottság
politikai képzési felelőse

A brit sziget színházművészete

(Folytatás az 5. oldalról)

Az országnak két vezető társulata is van, a National Theatre és a Royal Shakespeare Company. Közös feladatuknak tartják az angol klasszikusok és itt kiemelten Shakespeare, valamint a modernek művei mellett a külföldi drámairodalom jeles darabjainak színre vitelét. A National Theatre négy színhelyen is játszik. Az Olivier Theatre nyitott színpadával megfelelőnek tűnik Shakespeare műveinek előadására. Jelenleg két Shakespeare-darabot játszanak a III. Richardot és az Ahogy tetsziket. A Lyttelton Theatre színpadán pedig A. Miller, Maugham, G. B. Shaw egy-egy művét és H. Pinter legújabb darabját, az Árulás-t. Stúdió Színpadukon a Nextraeson délutánokon rövid irodalmi műsorokat tartanak, pl. T. S. Eliot verseiből vagy századok szerelmes verseiből. De színpadra került ott is a Bibliából az Énekek Éneke. Más művészeti ágak is otthont kapnak a színház épületében. A folyosókon képzőművészeti kiállításokat rendeznek, az előadások előtt pedig az előtérben fiatal zeneművészek kapnak lehetőséget a fellépésre.

Külföldön talán a legismertebb angol színház a Royal Shakespeare Company. A napjainkban már két székhelyű társulatot kimondottan Shakespeare műveinek játszására, terjesztésére alapították Stradfordban, a múlt század végén. Ma már feladatának tartja a világ drámairodalmának hazai bemutatását is. A stradfordi vöröstéglás Royal Shakespeare Theatre a Shakespeare-drámák előadásának legjelentősebb bázisává vált. Egyszerre 8—10 drámáját tartják a repertoáron, amelyeket olyan rendezők állítottak színpadra, mint Peter Brook vagy Barry Kyle. Nem messze a színház épületétől régi barakképületben működik a kamara színház, az Other Place, ahol más szerzők, főleg külföldiek darabjait játsszák, többek között Brecht Baáljját, O'Neill Anna Christie-jét és Csehov Három nővérét.

A társulat másik székhelye a főváros, ahol szintén két helyen játszanak az Aldwych Theatre-ben és a Warehouse színházban. E két helyen is igen gazdag repertoárral rendelkeznek, de a további bővítés érdekében az RSC-n belül a színházak rendszeresen „kicserélik" kész színdarabjaikat, hogy a másik városban is lehetőség legyen azok megnézésére. Az Aldwych Theatre-ben újra játsszák John O'Keeffe XVIII. századi angol író komédiáját, Bulgakov Fehér gárdáját és három Shakespeare-drámát, köztük a P. Brook rendezte Antonius és Kleopátrát. A Warehouse, az RSC kis előadóterme a Covent Gardenben. Műsoruk az ókori görög szerzők darabjaitól, a mai írók műveiig terjed, ilyen Euripidész Hippolytusa, Shakespeare Velencei kalmárja, s Edith Piafról egy zenés játék, de látható még, többek között, két mai darab, amit az angol nézők igen nagy érdeklődéssel fogadtak. Az egyik McGrath Ártatlanja, a 60-as évek radikális mozgalmairól, s a másik egy politikai fantázia H. Brenton: The Churchill Play, a 80-as évekről szól, amikoris egy jobboldali hatalomátvétel után egy internáló tábor foglyai előadnak egy darabot Churchillről az őket meglátogató parlamenti delegációnak.

Az RSC színlapon meglepő kis közlemények is találhatók. „Ezt a darabot a ... bank anyagi támogatásával vitték színre." Ez a pár sor az állami színházak pénzügyi problémáinak megnyilvánulása, annak ellenére, hogy a korábbi munkáspárti kormány igyekezett segíteni, ám a mostani torry-kabinet új adópolitikája súlyos problémák elé állította őket, s így nem csoda, hogy ha a stradfordi Shakespeare színház kapujában a cikkcímben szereplő mellbevágó felszólítás fogadja az érkezőket, s a széles körben terjesztett röplap arra kér mindenkit, hogy írjon a helyi kormányzatnak, a miniszternek a színházak érdekében.

A nem éppen kedvező pénzügyi körülmények ellenére az RSC jövőre örvendetes eseménynek néz elébe, ugyanis 1980-ra elkészült a londoni Cityben a Barbican Arts Centre, amely egy nagy és modern színház.

Nehéz pénzügyi helyzetbe kerültek azok a kis, többnyire amatőr együttesek is, amelyek országszerte alakultak a hatvanas évek végén. Ezek a Community Theatre-k olyan célt tűztek maguk elé, hogy fellépnek a csökkenő színházlátogatások ellen úgy, hogy ők mennek el az iskolákba, kórházakba, öregek házába, s ki az utcára, jól ismert szerzők darabjai mellett saját köznevelő, zenés játékaikkal, komédiáikkal, bábjátékokkal. Egy újfajta színházat akarnak, amelyben mindenki megtalálja az őt érdeklő, szórakoztató dolgot, s éppen ezért az előadásokon igyekeznek közvetlenül bevonni a nézőket a munkába, egy közös játékba. Pozitív politikai nevelő munkájuk a fiatalok körében igen jelentős. Most ezek az együttesek is az anyagi bizonytalansággal küszködnek, mivel megvonták tőlük az állami hozzájárulásokat. Röplapjuk a „The Campaigne to defend Community Theatre" csak Angliában több mint hetven ilyen társulat védelmére szólít fel. Talán eredményesen.

Az angol színházi élet problémái, a csökkenő nézőszám, a növekvő adó és emelkedő helyárak — 1,5 és 7, a diákoknak az egész országban kedvezményesen 0,5 és 1,5 £ között — s a pesszimista jóslatok ellenére ezen a nyáron is zajos, mozgalmas és eredményes is volt. A világon a legnagyobb művészeti seregszemle, az augusztusban kezdődött háromhetes Edinburghi Fesztivál, az ott résztvett több mint kétszáz együttes négyszáz körüli előadása mércéje lehetett a szigetország színházi életének is.

Dezséri Kálmán

Paprikalesen

„Kezdjük környezetelemzéssel!"

„A helyzet fokozódik; a többiek már négy vödörrel szedtek."

„Na, szedek én is..."
(Képriport: Fáth Péter)

„De lehetőleg gyökerestül — hogy írmagja se maradjon!"

Házi dolgozatot írók, figyelem!

Recept kritikai dolgozathoz

Vegyünk egy polgári szerzőt. Trancsírozzuk ki belőle a számunkra megfelelő részeket, hogy ezek lehetőleg homályosaknak és egymásnak ellentmondóaknak tűnjenek. A legjobb, ha csak néhány kiragadott idézet marad; ekkor hordjunk össze hetet-havat, tegyünk hozzá némi tücsköt és bogarat, majd elegyítsük az idézetekkel. Az egyveleget habarjuk fel, és ezt tüntessük fel a szerző álláspontjának.

Forraljunk szokásos frazeológiát egy dolgozat üstjében, az elméleti tárgyak könyveinek tüzén. Ha már fortyog, szórjuk bele az előkészített nyersanyagot, és dobáljunk rá kígyót-békát. Aki biztosra akar menni, hozzáadhat néhány emocionális színezetű szitkot és személyeskedést is tudományos érvelés gyanánt.

Vagdossunk hozzá bőven innen-onnan, bármit, ami akárcsak távolról is a témával kapcsolatos és elég ismerősen hangzik, de tegyünk úgy, mintha ez saját gondolatunk lenne. Eközben azonban vigyázzunk arra, hogy az idézet nélkül közölt szövegrész elég általános és közhelyszerű legyen, nehogy abban a vendég szálkát találhasson. Legyünk tapintatosak! Senki sem ismerheti szóról szóra a klasszikusok, vagy akár a saját maga műveit.

Az egészet öntsük fel frázisokkal, szólamokkal, rituális fordulatokkal. Miközben kavarjuk, olvassunk rá dörgedelmes hangon tekintélyes klasszikusoktól idézve. Ha ettől kicsapódik, akkor kész. Ha nem, kavarjuk tovább.

Gúnyos körítéssel, csipetnyi dogmatizmussal tálalhatjuk.

Jó étvágyat!

H. Gy.

Vicc — vicc

A labdarúgó-mérkőzés szünetében a helyi csapat edzője belép a tv-riporter fülkéjébe.

— Ide hallgasson — mondja — nem lehet kissé lassabban tudósítani? Hiszen a mi fiaink nem tudnak ilyen gyorsan játszani!

A háziasszony az új szobalány bizonyítványait nézegeti.

— Hat hely egy év alatt... — *csóválgatja a fejét.*

— *Igen, madame. Rég volt az az idő, amikor még jó nagyságák voltak...*

Szombati különkiadás

12 óra 20 perc. Megkezdjük „Mit nyer ma" című rendhagyó zenei vetélkedőnket. Aki az első kérdést felteszi: Czigány György zeneológus, aki válaszol: Dr. Opus Titusz nyugdíjas.

Cz. GY.: Kedves hallgatóim, mai válaszadónk a „Mit nyer ma" nagy öregje, mint elmondta, ötvenkettedszer ül itt, ötvenkét játék nyertese. Nagy a szurkolótábor, habár korábban keljen fel, aki az ÉN kérdéseimre akar felelni, de hagyjuk, hiszen nem én vagyok a fontos, csakis a muzsika. Tehát az első kérdés: (zene) A felhangzott muzsika — na nem ezt kell felismerni, szégyellnék is ilyet kérdezni, hiszen természetes, hogy Bozay: Ionizáció és motorizáció című blockflőtére és porszívóra írt duettjének bevezető kvartszext akkordjai hangzottak fel — szóval csak annyit mondjon meg, hogy a mű közepétől számított hányadik taktusban modulál c-dúrból Pan-durba a szerző!? (angyali türelemmel vár fél másodpercig). Úgy látszik, ez nem megy, talán valaki más... hogy senki?!? Hát kérem persze a zenét nem muszáj szeretni, nem is kötelező ismerni, igen rosszul esik, hogy fél órát gondolkoztam, hogy valami pofonegyszerűt kérdezzek, de a kedves játékos azért ne veszítse el az önbizalmát, ma nem minden kérdést én teszek fel. (Félre:) pedig azt megemlegetnék!

Szignál. Aki a második kérdést felteszi: Kiss Imre.

K. I.: Öööö... (1 perc szünet) Tehát akkor. A. Második ... Kérdést. Khm. Nos. Tehát mi. A. Felhangzó (lapozgatja az utolsó válaszért járó jutalomkönyvet.) muzsika. Ez a kérdés. Segítségül talán annyit, hogy számos dzsesszfeldolgozás készült róla. Ezekről majd 21.20-kor a Petőfin. (A választ kínos csend követi. A nyeremény 3 db százast fixírozza. Ezzel is el kell számolnia — gondolja.) A válasz... tehát jó. Jó választ kaptunk. Akkor én azt hiszem a második. Kérdésen túl is. Lennénk (Megkönnyebbülten Antal Imre kezébe nyomja a mikrofont.)

A. I.: He, he, igen, köszönöm, Imrém, kedves Imre. Nos, én csak egy rövidke kérdés talán: Britten operáját a „Peter Grime's Throughout the Channel"-t, when did hi compose?... Izé, miket is beszélek, hiába, elszalad az ember nyelve, ha elkezd valamelyik idegen nyelven beszélni, tehát, hogy a szót ne szaporítsam: kogdá raguilasz opera imenyi Pjotra Grájmsza? (válasz, szignál. Pótkérdésre kisorsolt játékos (nő) végigizgult kilenc percet, hogy bárcsak ne férne bele a műsoridőbe. Most, hogy érzi, itt a vég, végiggondolja eddigi életét és megfogadja, többé nem jön a belváros környékére sem. De zene, felhangzik a d-moll toccata és fuga.)

BOROS ANIKÓ: No, kinek a zenéjét hallottuk? Én, aki színesben látom játékosunkat, véreres kezeit, gondolom, még egy kis gondolkodási időre van szüksége. Annyit segítek, hogy a szerző a János Sebestyén nevet kapta. (Közben az asztalra nagy B betűt rajzol.)

JÁTÉKOS: (gyötrődve): B...

B. A.: Úgy van, bátran! Bach! Én a jutalomkönyvet át is adnám és búcsúzom a „Mit nyer ma...?" nevében, mely hiszem, hogy most is, mint mindig, csak azt a célt szolgálta, hogy minél többen szeressék meg a muzsikát és minél több ismeretet nyújtsunk a kedves itt szurkolóknak és a hallgatóknak! (Szignál.)

Alapvető katonai kifejezések kisszótára

Kiegészítő a honvédelmi ismeretek tantárgyhoz, valamint az elsős fiúk beszélgetésének könnyebb megértéséhez. Különös tekintettel az elsős lányok figyelmébe ajánlva.

Kopasz, fiatal

— köznapi nyelven nagyon gyakori úgy is, mint jelző, de főnévként is használjuk. Azon személyek gyűjtőneve, akik egyes dolgokban hozzáértésről tesznek tanúságot, vagy tapasztalatok hiánya miatt kellemetlen helyzetbe kerülnek. Hasonlítós szerkezetben: olyan kopasz vagy, hogy a villanykörte hozzád képest copfos indián...

Öreg, öreg hal

— az előbbi ellentéte, tapasztalt nagytudású személyek gyűjtőneve, illetve jelzője.

Síp, pedál

— az elöljárók mozdulatait, hangulatát leső, parancsaik túlbuzgó teljesítésével — olykor mások rovására előnyöket szerző egyén megnevezése. Fokozása: síp, sípláda, írnok.

Tápos, pityu

— az egyetemi előfelvettek gúnyneve, magában foglalja e csoport különleges érdeklődését a csokoládés édességek és főleg a csokis keksz iránt. Bővebb információkért, forrásanyagért Jurenka Csabánál (Sopinál) lehet jelentkezni, I. évf. 10. csoport.

Büdöslábú Jóska

— a hibát hibára halmozó katona szelleme. A hadsereggel egyidős. A legkülönbözőbb személyekben ölt testet. Különös ismertetőjele, hogy a tisztek mindig kiabálnak vele.

Katonás dolgok

Ami szögletes azt guritsd, ami kerek, azt vidd!

★

A katonai „házirend" ismertetésekor hangzott el ez a szép mondat: „... és a zoknikat szárítás szempontjából a kályha mellett végrehajtani tilos!"

★

„Nincs bakancsa? Gyúrjon kenyérbélből egyet magának!"

Horváth Ferenc

Nagy Károly: Hej, Balkán!

A külföldi, aki manapság Bulgáriába látogat, sétál Szófia utcáin, bebarangolja Plovdivot, elmegy a Rilai-kolostorba és a tengerpart híres üdülőhelyeire, észreveszi a gyáróriásokat, a szépen megművelt földeket — egy korszerű európai országról, egy hagyományait és vendégeit szerető népről szerez benyomásokat. Nagy károly az MTI és a Népszabadság tudósítójaként nyolc évig élt Bulgáriában. Könyve nem szokványos útirajz, több annál: történelem, néprajz, művészettörténet és az újságíró élményeinek ötvözete. Az újságíróé, akinek minden sorából Bulgária szeretete és alapos ismerete sugárzik.

„Objektivitásra törekszem. De azért senki ne hagyja becsapni magát. Hiszen azt írom meg, amit én tudok, amit én érdemesnek ítélek. A könyvemben megszólaló emberek az én ismerőseim, s azt mondják el, amit az én emlékezetem őrzött meg az emlékeket titkító évek során.

A tenger és az idő élménye is az enyém, ahogy rádöbbentem ikertestvér mivoltukra, amikor Szozopol sziklájának magasságából néztem alá.

A tenger végtelenje nem a tér, hanem az idő végtelenségének igézetét nyújtja: a gyors múlásban is örökké tartó időét. Szorongató és gyönyörű, hogy ugyanazt látom, amit két és félezer éve a Miletoszból jött Anaximandrosz, a városalapító látott... és évszázadok múlva Periklész, amikor a peloponnészoszi háborúban Apollónia szövetségét kereste... és újabb évszázadok múlva Pál a keresztényüldözőből lett ékes beszédű apostol Thesszalonikibe igyekezvén... és újabb évszázadok múlva az Ázsiából érkezett bolgár honfoglalók... és újabb évszázadok múlva a hódító törökök...

És most az én gyermekeim építenek homokvárat a hullámverte parton, önfeledten és komolyan, mintha örökké tartana a perc..."

AFORIZMÁK

HORVÁTH IMRE, AZ IDŐS ERDELYI KÖLTŐ KÖTETÉBŐL

Csak az igaz ember tudja, hogy mikor szabad hazudnia.

Ijedtében a hazug ember is igazmondásra vetemedhet.

A kétszínűség is vonzó — a zebrák között.

A farkas gyávasága gyalázat, a nyúlé harmónia.

A véletlen valóban vak: azért olyan finomak az érzékei.

A halhatatlanság mulandó, de a mulandóság örök.

A rosszak megjavulhatnak, csupán a jók javíthatatlanok.

Mások meséje hazugság, az író hazugsága mese.

Megfogalmazni azt, amiről fogalmunk sincs, művészi absztrakció.

A boldogságot is lehet műanyagból gyártani?

Elvész az erkölcsi tőkéd, ha uzsorakamatot követelsz.

Egészítsd ki önmagadból, ha csonka a szép!

Jobb az asztal végén ülni a bölcsekkel, mint asztalfőn az ostobák közt.

Nem baj, ha a tollad gyenge — ha eldobni van erőd.

Elvágni a gordiuszi csomót nem bölcsesség volt, hanem türelmetlenség.

Ismételni csak azt szabad, ami egyszeri.

Csak a tengeren vagy szabad, de boldog csak a parton lehetsz.

A boldogság a legüldözöttebb bújdosó.

Aki a maga ura, a maga szolgája is.

Nem a szabad száj veszélyes, hanem a csukott fül.

A dombot hegynek nevezni — hivalkodó hazafiság.

A falaknak száz füle van, de mind csak a rosszra figyel.

Ha nem állíthatunk diadaloszlopot, ne állítsunk diadalcölöpöket.

A falvakban az ökör is közismert személyiség.

Az önhittség ismérve az, ha valaki séta közben vonul.

A papagáj is szajkózik, de legalább tarka tolla van.

A biztonság az a veszély, melyet nem érzékelünk.

FIGYELŐ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

Felelős szerkesztő: FARKASINSZKYNÉ HALAY EDIT

Szerkesztőség: 1093 Budapest, IX. Dimitrov tér 8. Telefon: 174—548

Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat Budapest VIII., Blaha L. tér 3. Felelős kiadó: CSOLTÁNY FERENC

79—4403 Szikra Lapnyomda, Budapest

Felelős vezető: CSÜNDES ZOLTÁN vezérigazgató